Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ... 21-нээ гарана | № 111 (16334) | 1983 оной майн 12, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

СҮҮДХЭДЭ — МЯНГАН ТОННО

Галуута-Нуурай шахтын коллективтэ байгша жэл ехэ бэрхэшээлнүүдтэйгээр эхилһэн юм. Нүүрһэ малталгаар нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдээгүй. Хори гаран мянган тонно түлишэ арадай ажахыда хараалагдаһан даабариһаа дутуу үгтөө. Гансал горно-геологическа орёо байдалые шалтагаан болгохоор бэшэ, сэхыень хэлэхэдэ, ажал эмхидхэлгын дутагдалнуудһаа иимэ байдал тохёолдоһон байна. Оньһожоруулагдамал комплекснуудай, машина түхеэрэлгэнүүдэй эбдэрэлгэһээ, заһабариин хүдэлмэриин удаарһанһаа ажал һаатуулагдана. Нүүрһэнэй хэбтэшые үргэнөөр нээхэ сэбэрлэлгын шэнэ забойнууд саг болзортоо ашаглалгада оруулагдаагүй байшаһан.

Зүгөөр бүхы коллективэй хүдэлмэриие муу гэжэ хэлэхэ эрхэгүйбди. Зарим бригаданууд халаанай даабаринуудые саг үргэлжэ бэелүүлжэ шадана. Тусхайлбал, Михаил Георгиевич Аверинэй хүтэлбэрилдэг проходческо бригада малталга хэхэ түсэбөө һара бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Имагтал энэ бригадын бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, саг соонь бэлдэһэн 99-хи уурхайда мүнөө бидэнэр нүүрһэ малтажа байна гээшэбди.

Сүүдхэдээ мянган тонноһоо бага бэшэ нүүрһэ малтан гаргаха гэһэн хүдэлөөндэ манай бригада оролсоод, хүдэлмэриин ашаг үрэ, шанарые улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор хүдэлдэг юм. Тиимэ бүтээсэтэй оньһожоруулагдамал комплекс хабсаргаад, ашаглажа эхилһээр гурбан жэл болохомнай. Анха түрүүн сүүдхэ бүри 770 тонно, удаань—900-гаад тонно түлишэ малтадаг болоо һэмди. Недондо жэлдэ Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай XIII съездын делегадуудай ороной бүхы шахтернуудта хандаһан бэшэгтэ харюу болгон, манай бригада мянгатанай дабаа дабажа шадаһан байха юм.

Оньһожоруулагдамал комплексые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула бригадын гэшүүн бүхэн оньһон техникээ шадамар бэрхээр жолоодожо һураха, һэргылэмжын заһабарилга хэжэ байха, ажалай журам жэншэдгүй сахиха ёһотой ха юм даа. Эрхим мэргэжэлтэд, найдамтай нүхэд манай бригадада хүдэлдэг юм. Гол түлэб дүршэлтэй болоһон, арбаад жэлэй туршада нүүрһэ малтажа байһан хүнүүд бригадын түшэглэхэ хүсэн болонхой. Новомир Исаков, Сергей Варфоломеев, Василий Чернегов, Николай Парилов гэгшэд халаан бүхэнэй даабариие заатагүй бэелүүлжэ шададаг. Бригадын гэшүүн бүхэн үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Сугтаа хүдэлжэ байһан хүн бүхэнэй ажалда хабаадалгын хубитые бригадын совет дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, олондо мэдээжэ болгохо шиидхэбэри абачахайбди. Тиимэһээ гэшүүн бүхэнэй харюусалга дээшэлнэ, журам бүдүүлигээр эбдэһэн нэгэшье ушар һая наашада үзэгдөөгүй.

Март һарада манай бригада ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха социалис мүрысөө үчастоггаа үүсхэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа һэн. Түсэбэй ёһоор 24 мянган тонно нүүрһэ малтаха байгаа һаа, социалис уялгын ёһоор даабариһаа гадуур 150 тонно түлишэ арадай ажахыда үгэхэ гэжэ шиидээ һэмди. Сүүдхэ бүри мянган тонно нүүрһэ малтаа һаа, зориһондоо хүрэхэ ёһотой байгаабди. Нэн түрүүн ажалай гурим нарижуулан, бүтээсыень дээшэлүүлхэ гэжэ оролдообди. Тусхайлбал, халаанууд хоорондын һэлгэсэлдэн ажалаа бэе бэедээ дамжуулха саг хороохын тула, ээлжээтэ халаанайхид хүдэлмэриин эхинэй болзорһоо урид ерэжэ, бэлэдхэлэй ажал хэдэг болоо. Хамһабариин хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ гэһэн ойлгууламжын болон ажалайнь эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһан байнабди. Оньһон техникын зогсолтогүй хүдэлгэгдэхын тула харууһалалгынь гурим шангадхажа, эртээнһээ бэлэдхэгдэһэн детальнуудые хажуудаа байлган, һэргылэмжын заһабарилга үргэлжэ бэелүүлжэ байгаабди. Эдэ мэтын хэмжээнүүдые бүхы албанай хабаадалгатайгаар бэелүүлжэ шадаһанай ашаар сүүдхэ бүри дунда зэргээр 1013 тонно нүүрһэ үнгэрһэн кварталай туршада абажа байгаабди. Ажалай бүтээсэ 28 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Тиигэжэ март һарада дүн хамта 26350 тонно галта шулуу абаад, манай бригада шахта соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Апрель һарада мүн лэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха гэжэ аһан шадалаараа оролдообди. Мянганай дабаан дээрэ ябаһаар, түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ ёһотойбди.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн олоной мүрысөөндэ хабаадалсажа, бидэнэр, шахтернууд хубитаяа оруулха эрмэлзэлтэйбди. Республикын промышленностиин хүгжэлтэдэ Галуута-Нуурай горнягуудай габьяа ехэ гэжэ олондо мэдээжэ. Мүнөө үедэ манай түлишэ Гусиноозерско ГРЭС-эй турбинануудые хүдэлгэжэ, электрын элшэ хүсэ арадай ажахыда дамжуулна гээшэ. Тиимэһээ бидэ Буряад оронойнгоо ажалшадта гэрэл, дулаа үгэдэг харюусалгатай зон болонхойбди. Би өөрынгөө хуби заяагаар омогорходогби. Хорёод жэлэй туршада газар дороһоо зуугаад мянган тонно нүүрһэ абаһан байхаб. Ород, татар болон олон яһатанай шахтернуудай бүлэдэ хүмүүжэн, зол жаргалаа ажалдаа олонхойб. Октябриин Революциин ордендо хүртэһэн, «Шахтерой алдар соло» тэмдэгээр шагнагдаһан нэрынгээ хүндэдэ улам һайнаар ажаллаха зорилготойб. Нүүрһэ абаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ, түрэл республикын ойе тэмдэглэхэ гэжэ манай бригадынхид оролдожо байна.

В. МОЖАРОВ,
Галуута-Нуурай шахтын оньһожоруулагдамал комплексын бригадир.

ХАБАРАЙ ...АРИЛГА -83

БУРЯАДАЙ АССР-60

...ЭЭЭЭ ХЭЭЭЭНЭЙХИҺЭЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР

...прель һарын һүүл ...дэхи тарялан дээ... ...ктор, машинануудай ...ш таһархаяа боли... ...Мүнөө эндэ ажалай ...хин, эршэ хүсэн ...эгэ хэмжээндээ хү... ...

...хэ гайхалгүй. Ороо... ...ай үрэһые шииг... ...хүрьһэндэ оруулха ...тай хаһань ерээд ... юм. Мүнөө нэгэ... ...ые гээжэ, тарилгын болзорые хойшолуулжа болохогүй.

Һаяхан Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой тарялан дээгүүр ябахадамнай, поли бүхэндэ гэхээр лэ тракторнуудай газар хахалжа гү, али культиваци хэжэ, мүн сеялкэнүүдые шэрээд үрэһэ тарижа, тогтон торонгүй ябахань харагдаа һэн.

—Ходо хүйтэн, һалхитай хабарай боложо байгаашье һаань, мүнөө жэлэйхидэл нимэ эршэмтэйгээр, эмхитэй һайнаар тарилгын эхилһые һананагүйб. Газарай хүрьһэнэй дуһалшье шииг нойтые дэмы алдахагүй гэжэ механизатор бүхэмнай оролдоно гээшэ. Гадна бүхы юумэмнай муу бэшээр бэлдэгдэһэн байгаа,—гэжэ колхозой үннинэй механизаторнуудай нэгэн К. П. Богидаев хэлэнэ.

Ажахын нэгэдэхи, гурбадахи бригаданууд (бригадирнуудынь Р. Р. Новокрещенных, А. И. Сизых) сэбэр паар болон намар хахалһан 1500 гектар газарые түрүүн шлейф-борнойгоор тэгшэлэн, монсо-сонсо шоройень буталаа, шииг нойтыень хушаа юм. Тэрэшэлэн буртаг ногоотой 500 шахуу гектар газарта культиваци хээ. Тиигээд майн 5-һаа хойшо тэрэ газартаа хара таряа, шэниисэ тарижа байна. Даб дээрэ 400 гектарта эртын тарилга хэгдэбэ. Эндэ сеялкэ шэрэдэг тракторнуудые жолоододог комсомол хүбүүд Михаил Непомнящих, Иван Иванов, мүн дүршэлтэй механизаторнууд В. Г. Сизых, В. Г. Гаврилов, К. П. Богидаев гэгшэд үдэр бүхэндэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Тарилгын бүхы хүдэлмэриие түбхын түрүүн һайн шанартайгаар, богони болзор соо бүтээхэ гэһэн урял доро эндэхид ажаллана. Энэнь хамтын подрядай гуримаар ажахын тоосооной ёһоор хүдэлжэ байһан тарялашадай ажалайнь ёһотойл шэнжэ болоно.

В. БОРИСОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

САГАЙ УЛАРИЛДА ҺААТАНГҮЙ

...й Түнхэн нютаг ерэ... арбан юһэдэхи хаба... ...эргэжэ байнаб, теэд болотор сагай уларилэ хүйтэн байһые ...һанагүйб,—гэжэ «Си... колхозой түрүүлэгшэ ...Седов һанаата болон ...һэн. — Нёдондо ха... ...дулаан байгаа гэ... ...Март һарын һүүл

...түрүүшын тракторполинууд дээрэ боргараа бэлэй. Ха... ...жэлдэ хорёод хо... ...энэ ажалаа эхи...

...һарын хүйтэн ...дээрэһээ тус ажахын ...нууд дээрэхи саһан ...хайлаа. Колхозой ...Аһалигай болон ...отделениинүүдэй ...үндэр хадануудай ...нуудта оршодог юм. ...май һарын эхеэр ...гэдэжэ эхилээ. ...газартахи Түхэрээ...нэй болон Зариин ...нүүдэй полинууд ...эжэ, элдүүрилгэ хэ... ...шье һаа, һүниндөө ...болоходо хүрмэг... ...ээд хонодог байба.

...иимэһээ түрүүлэг... ...аагаа зобоһониинь ...шье юм бэзэ. Ажалай ...тай ордентон энэ ...ажалшад түрэл ...ынгаа 60 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэ жэлдэ бүхыдөө 71 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө 16,5 центнер ороoһо хурааха, түмһэтэ болон тэжээлэй ургамалнуудые элбэг ехээр ургуулжа абаха гэһэн үндэр социалис уялгануудые абанхай. Тиимэһээ хабарай эдэ үдэрнүүдтэ энэ орёо бэрхэ байдалһаа гарахын тула колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдтэйгээ хамта тодорхой түсэб табиһан байна.

Түрүүшээр шабар шабхаһаа хатажа, элдүүрилхээр болоһон полинууд дээрээ тэрэ дары элдүүрилгэ хэжэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулжа эхилээ. Һүниндөө газарай хүрьһэнэй багаханаар хүрэжэ хоноходо, хойто үдэрынь эртүүр культиваци хэхэдэ, шоройнь бутарангүй арбайлдан үлэдэг байба. Энээнһээ зайсахын тула үдэһөө хойшо газарай гэдэхэтэй хамта культиваци үнгэргэнэ.

Апрель һарын эгээл һүүлшын үдэрнүүдтэ хүлеэгдээгүй зунайхидал адляар гэнтэ дулааржа, газарай хүрьһэн яһала хайлаа һэн. Энээниие һамбаашалан колхозой механизаторнууд агрономуудайнгаа заабаряар бэлэн болоһон полинуудтаа эртынгээ ороoһото ургамалнуудые тарижа эхилээ. Энэньшье ехэл зүбтэй гээд һанагдана.

Юундэб гэхэдэ, саг хүлеэхэгүй ха юм.

Колхоз дотороо эгээн түрүүлэн Түхэрээнэй отделениин В. Г. Новиковой хүтэлбэрилдэг звеногойхид тарилгаяа эмхитэйгээр эхилээ. Тэрэнэй даадаг коллективтэ тарилга хэхэ гурбан агрегат хүдэлгэгдэнэ. Эдэ агрегадуудайнь нэгые Т-150, нүгөөдэ хоёрыень ДТ-75 түхэлэй тракторнууд шэрэнэ. Залуушье һаа, яһала дүршэл шадабаритай болоһон трактористнууд Н. И. Каратунов, С. И. Белозеров болон бусад нүхэдтөө жэшээ харуулан, эрхим һайнаар ажаллана. Тус звеногойхид үдэртэ 80—90 гектарта тарилга хэнэ.

—Хэрбээ сагай уларилай таарамжатай һаань, энэ звеномнай майн хорёод болотор эртын ороoһото ургамалнуудые тарижа лаб дүүргэхэ байна,—гэжэ отделениин агроном Н. Б. Молонов хөөрэнэ. — Эндэ бүхыдөө 931 гектарта ороoһото ургамалнууд таригдаха юм. Энээнһээ гадна 914 гектарта силосэй ургамалнууд таригдахаар хараалагдана.

Түхэрээнэйхид бригадна подрядай гуримаар хүдэлнэ. Звенодонь хамтадаа 15 механизатор тоологдоно. Тарилга дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудһаа бэшэниинь газараа элдүүрилжэ, хахалжа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа байнхай. Звеногой гэшүүд булта намартаа элбэг ехэ таряа хураажа абаха һанал бодолтойгоор ажаллана. Колхоздо энээнһээ гадна үшөө иимэ нэгэ звено бригадна подрядай гуримда орохой.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой тарялангууд дээрэ хаа хаанагүй хабарай тарилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна. Сагай уларилай орой болотор хүйтэн байгаашье һаань, эндэхи механизаторнууд болон мэргэжэлтэд энэ харюусалгатай хүдэлмэрээ эрхим шанартайгаар, саг соонь үнгэргэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдоно.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

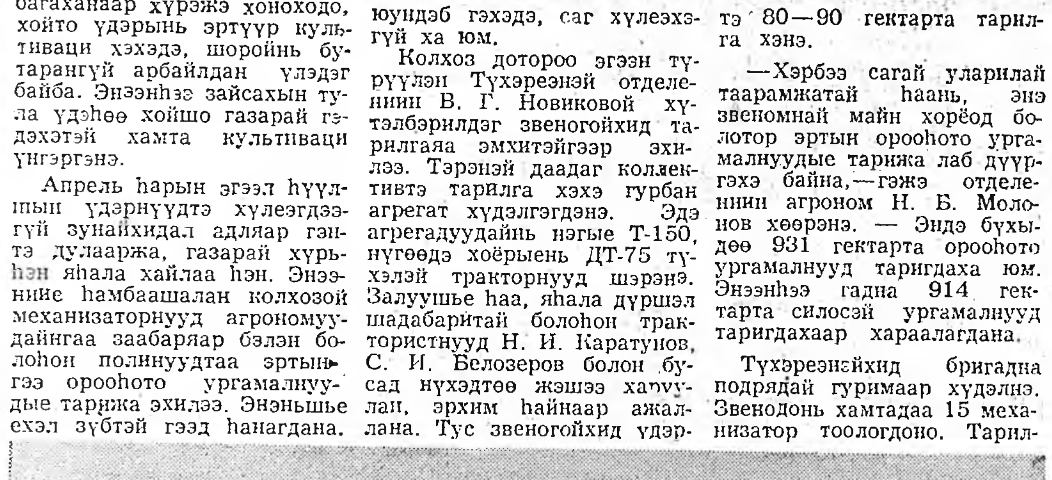

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: электро-гагнууршан П. И. Домышев; тарилга хэхээ түрүүлэн гараһан агрегат; бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг звеное хүтэлбэрилэгшэ В. Г. Новиков (зүүн гарһаа) механизаторнуудтайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Авторай фото.

ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ ОРОЛДОНО

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хабарай тарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ ажахын тарялашад ойн баярта жэлдэ бүхыдөө 4152 гектарта ороoһото ургамалнуудые тариха юм.

—Байгша ондо манай колхоз үндэр баян ургасын бата найдамтай үндэһэ һуури табиха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Бии байгаа трактор, машинануудаа, зэр зэмсэгүүдээ хараалһан саг соогоо бэлдээ һэмди. Тиигээдшье энэ жэлдэ харюусалгатай хаһын үедэ хамтын подряд нэбтэрүүлбэбди. Мүнөө дүршэлтэй механизатор Валерий Очирович Гармаевай даадаг тракторна тарян-ажалай бригада энэ гуримаар хүдэлжэ эхилэнхэй, —гэжэ тус колхозой түрүүлэгшэ В. Е. Гармаев хөөрэнэ.

Мүнөө жэлэй хабар ехэл хүйтэнөөр ерэжэ, тарялашадай зүрхэ сэдьхэлые нилээд зобоогоо. Илалтын һайндэрэй урдахана нишэ ехэ саһан орожо, механизаторнуудай хүдэлмэридэ бага бэшэ һаад ушаруулаа. Хэды нимэ байдалай тохёолдоошье һаань, трактористнууд Борис Будунов, Игорь Мужанов гэгшэд тарялан дээрээ борнойлго хэһэн байна.

—Тарялашаднай нэн түрүүн хара таряа тарижа эхилээ. Бүхыдөө 466 гектарта энэ ургамалые тарихаар хараалнабди. Энээнээ дүүргэһээр лэ шэниисэ тарижа захалхабди,—гэжэ Василий Енхоевич бидэндэ ойлгуулна.

Саг ошоо, шамдахаар болоо. Энээниие ажахын механизаторнууд һайн ойлгоно.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТҮРҮҮ АРГА ХЭРЭГЛЭН

Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой дүршэлтэй механизатор Е. Я. Сазоновой хүтэлбэрилдэг тракторна тарян ажалай бригадын гэшүүд энэ жэлэй хабарай тарилгада ажахы доторoo түрүүлэн, хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилбэ. Эдэнэр (бригададань 23 хүн) колхозой правленитэй тусхай хэлсээ баталжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ даалгагдаһан 1600 гектар тарялан дээрэһээ баян ургаса ургуулхаар социалис уялга абаа юм.

Тус бригадынхид энэ шэнэ онол аргаар хүдэлжэ, байгша ондо 731 гектар газарһаа 11.977 центнер шэниисэ, 265 гектарһаа 2300 центнер обёос, 100 гектар талмайһаа 8229 центнер хартаабха, 163 гектар газарһаа 11454 центнер кукурузын ногоон набша намаа болон бусад ургамалнуудые хураахаар хараална. 500 гектар намарай паар хахалха даабаритай юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ тракторна бригадын механизаторнууд эртын ороoһото ургамалнуудые тарижа байнхай. Һүүлэй дүнгөөр эндэ бүхыдөө 500 гектарта хара таряан. шэниисэ таригдаа.

Л. НОВИКОВ.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

НЮТАГАЙ ЭРХЭ БАЙДАЛДА ТААРУУЛАН

...а малда шэмэтэй ...н янзын элбэг ехэ ...бэлэдхэхэ гээшэ ма... ...спубликын колхоз, ...д болон бүхы ажа... ...й эгээл харюусал... ...зайлашагүй шухала ...нуудай нэгэн байна, ...шье байха.

...шье мэдэһээр, ган... ...сабшалан, бэлшээриин ...р бүхы малые тэ... ...бэрхэтэй. Мүн адуу... ...а ороoһо таряа хо... ...р эдюулхэ аргагүй. ...тарянай газар ...тэжээл, илангаяа ...силосэй ургамалну... ...бэгээр ургуулжа аба... ...туйлай ехэ удха... ...Жэшээлхэдэ, мү... ...республикын ажахы... ...бүхы тарялангай 50 ...тэжээлэй ургамал... ...таригдана.

...эд ерэхэдээ, эдэ ур... ...ые тарижа ур... ...бүхы технологиинь наринаар сахижа, элбэг ехэ ургаса абадаг боложо шадаа һаа, ажахынууд адууһа малаа, илангаяа үнеэдые шэмэтэй һайн тэжээлээр хүсэд хангаха, мяха, һү, ехээр үйлэдбэрилхэ аргатай байна. Теэд диилэнхи олонхи колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ малаа шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд ханганагүй, силосэй ургамалнуудай ахир бага ургаса абана. Жэшээнь, нёдондо хаһа сагта хура бороогой яһала орожо, сагай уларилай муу бэшэ байгаашье һаань, республика дотор тарялангай гектар бүриһөө оройдоол 79 центнер кукурузын ногоон намаа абтаа юм. Силос болгогдохоор таригдаһан бусад ургамалнуудай ургаса бүришье бага байгаа.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, кукуруза, мүн силосэй бусад ургамалнуудай тарилгада анхарал ёһоор хандуулагданагүй. Тэдэниие тариха таатай болзор, бүхы технологинь наринаар сахигданагүй.

Байгша ондо манай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 43—45 мянган гектарта кукуруза, 70 шахуу мянган гектарта силосэй бусад ургамалнууд таригдаха зэргэтэй. Тиимэһээ кукурузаһаа гадна силостэ ородог бусад ургамалнуудай тарилгын агротехникэ тухай эндэ тогтожо хэлэхэ хүсэлтэйб.

Наран сэсэг республикын олонхи районуудта силос болгогдохоор таригдадаг гээшэ. Юуб гэхэдэ, олон жэлэй ажаглалтанууд дээрэһээ харахада, хабартаа, зунай эхеэр хуурай уларилтай байхаданьшье наран сэсэг кукурузаһаа дээшээ ногоон намаа набша үгэдэг байна. Манай эндэхи хуурай талата, нэлэнхы үргэн зононуудай ажахынуудта наран сэсэг гол түлэб майн һүүлшын 5 хоногто гү, али июниин түрүүшын 5 хоног соо таригдадаг гээшэ. Энэмнай кукурузада орходоо хүйтэндэ һураггүй тэсэмгэй гэжэ тоологдоно. Энэнь яһала зүб.

Гэбэшье олохон ажахынууд наран сэсэгые тариха болзорые тогтооходоо, зунай хэды үедэ хура бороогой ородогыень, наран сэсэгэй ургасын эшэ набшын хэзээ гарадаг, яажа ургадагыень хараада абанагүй. Үнэндөө, тэрэнэй эшэ набша намаагай 50 процентнь ургамалай сэсэглэхэһээнь урда ургаха зэргэтэй. Харин тэрэнһээ саашаа ургамалай бүхы хүсэн шэмэ гол түлэб сэсэгтээ, тэрэнэй эдеэндэ гарашана бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, наран сэсэгэй намаа набша гол түлэб июнь һарадал түргэнөөр ургана гээшэ. Тиимэһээ тэдэниие дан эртэ тарихада гандуу уларилтай хабар, зунай үедэ һайн ургаса абтахагүй. Тэрэшэлэн наран сэсэгые намар хожомдуулжа хураахада эшэнь хатуу суур болоод, сэсэгынь эдеэшэжэ хүсэшоод, силосэй шанар муу болодог. Энэ ургамалай һая сэсэглэжэ, бүхы һалаа набша намаагай 10 процентын сэсэгтэй болоод байхада хураахада ногоониинь протеин ехэтэй, шэмэтэй байдаг.

Олонхи колхоз, совхозууд ургасыень ногооноор сабшаад силос болгохоор ороoһото ургамалнуудые таридаг гээшэ. Үнэндөө, тэдэ ургамалнуудай тарилга, харууһалгада анхаралай ёһоор табигдадаггүй дээрэһээ ургасань бага байна. Үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, зарим түрүү ажахынууд хабартаа, зунай эхеэр гандуу уларилтай байхадань, ороoһото ургамалнуудые хожомшог июлиин хура бороодо дүтэлүүлжэ таряад, һайн ургаса абадаг байна. Түрүүн тэндэхи газартань гектарай 45—60 килограмм хүсэтэ бодосой хүртэхөөр минеральна үтэгжүүлгэ оруулна. Үтэгжүүлгын дутамаг һаань, тэрэниие гектарай 15—20 килограмм хүртэхөөр үрэһэнтэй нэгэ адли зуруудта оруулхада өөрэгүй.

Гол түлэб обёос, хара таряан, ешмээн силос болгогдохоор таригдадаг. Тэдээн сооһоо обёос эгээл һайн шанартай силос болодог. Тэрэниие ороoһонойнь эдеэшээгүйдэ, ургасын ногоон зандаа байхадань хураажа, силос болгоходо протеин элбэгтэйшье байна. Гэхэтэй хамта баһа хара таряан юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, тэрэниие хабар эртэ таряад, зун хураажа абахада таарамжатай, богони болзор соо ехэ ногоон намаатай болодог бшуу. Харин ешмээн богони болзорто ургадаг, хуурай бодосоор элбэг байдаг юм.

Эдэ ургамалнуудай бүхы һайн талыень хүсэд хэрэглэхын тула тэдэниие холёод тарихада таарамжатай. Тиихэдээ аляанданьшье заатагүй обёос холигдохо ушартай. Энээнэй ашаар силосэй ногоон намаа 17—32 процент хүрэтэр ехэ боложо үгэхэ бшуу. Ешмээн гү, али хара таряанда обёос холижо тарихадаа, обёосойнь үрэһые 40 процент, нүгөөдыень 60 процент нормотойгоор холихо хэрэгтэй.

Хэрбээ хара таряан гү, али ешмээн обёос хоёрой холисодо үшөө наран сэсэгэй үрэһэ нэмэжэ таряа һаа, миил холисогүйгөөр тариһанда орходоо ургасань 48—63 процент хүрэтэрөө дээшэлдэг. Газарай хүрьһэнэй шиигтэйнъег, зунай эртын хура бороогой орожо байгаа һаань, силосэй холимол ургамалнуудые эртэшэг, майн 25—30-да тарихада болоно. Харин хабартаа, зунай эхеэр гандуу байгаа һаань, тэдэниие июниин 25—30-да тарихада таатай.

Манай эндэхи эрхэ байдалда түргэн ургадаг, хабар-намарай хүйтэндэ тэсэмгэй, муу бэшэ ургасашье үгэдэг рапс, тоһолиг редькэ гэхэ мэтэ ургамалнуудые силостэ тарихада баһал зохисотой. Рапсые, үрэжэлтэй һайн хүрьһэтэй, шииг нойто элбэгтэй, хүсэд үтэгжүүлэгдэһэн газарта тарихада ехэ ургаса үгэжэ болохо. Тоһолиг редькэ гэдэг ургамалда тиимэшье үрэжэл ехэтэй хүрьһэтэй газар хэрэгтэй бэшэ, мүн богонишье болзорто ургадаг.

Эдэ ургамалнууд үндэр эшэтэй болотороо ургадаг, тэрэниие түлэг сэсэглэжэ байхадань хураахада эшэ намаадань хуурай бодос, протеин элбэг байдаг. Энээнэй ашаар бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шэмэ, шанар эрид дээшэлхэ зэргэтэй. Гэбэшье эдэ ургамалнуудай үрэһэ өөһэдөө ургуулдаг болохо гээшэ манай эндэхи ажахынуудай шухала зорилго болоно.

Тарянай газар дээрэһээ тэжээлэй ургамалнуудые, илангаяа шэмэтэ силос болгогдохо ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын тула тэдэниие нютаг нютагай байгаалиин, сагай уларилай эрхэ байдалда тааруулан зүбөөр тариха, бүхы технологиинь наринаар сахиха хэрэгтэй. Эндэ ажахынуудай агрономууд бүхы мэргэжэл шадабаряа гаргаха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, эрдэм наукын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Л. ЕМЕЛЬЯНОВА,
Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

СОВЕТ ХҮНҮҮД ДЭМЖЭНЭ

Оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлтэй тэмсэжэ байһан Ливанай арадые совет хүнүүд дэмжэдэг юм. Араб патриодуудай үнэн зүб хэрэгые дэмжэхэ зуураа, СССР интернациональна ёһо заншалнуудта үнэн сэхэ байһанаа гэршэлнэ.

Майн 10-да СССР-эй Залуушуулай Эмхинүүдэй Комитедтэ болоһон пресс-конференци дээрэ энээн тухай хэлэгдээ. ВЛКСМ-эй ЦК-гай ба СССР-эй КМО-гой уряалаар манай орондо ерээд байһан Ливанай Демократическа Залуушуулай Холбооной делегациин гэшүүд журналистнуудай урда үгэ хэлэһэн байна.

Ливанай эсэргүүсэлтын национальна фронтын ажал ябуулгада СДМЛ-эй эдэбхитэдэй яажа хабаададаг тухай, Ливанай олониитын бүлимтарагшадта эсэргүү тэмсэл тухай айлшад хөөрөө. Мүнөө үедэ энэмнай Ливанай бүхы хүбүүд, басагадай гол зорилго болоно гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ҮГЭ БАТА

— Манай барилга хабсаралгын 572-дохи поездын коллектив 1974 оной август һараһаа хойшо БАМ-ай барилгаде хабаадалсажа, 200 гаран миллион түхэригэй барилга Хойто-Байгалай харьяата газар дээрэ хээ. Поездымнай худэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табяад, муу бэшэ үрэ дүн туйлана, — гэжэ поездын профсоюзай организацийн түрүүлэгшэ Г. В. Петухов холоһоо эхилнэ.

Барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын коллектив Буряадай участок дээрэ БАМ-ай барилгые эгээл түрүүлэн эхилһэн коллективүүдэй нэгэниинь мүн. Эдэнэр сэбдэг хүйтэн хойто орон дайдада барилга хэхэ баян дүршэлтэй болонхой.

Барилгашадай уран гараар байрын гэрнүүд, столово, магазин, сад-яслиин, һургуулиин, соёлой байшангууд, промышленна объектнүүд олоор баригдаа. Эдэнэр Кичерэ станциһаа Янчуй станци хүрэтэр 150 километр зайда түмэр харгы бариха худэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, «Нижнеангарсктрансстрой» трест дотороо шалгараа бэлэй. Мүнөө тус поездын худэлмэришэд барилгын материал гаргаха Уоянай комбинадай, посёлогой түбэй котёлнын барилгада хабаадалсажа, яһала амжалта туйлана.

— Ганса түбэй котельнын барилга дээрэ 4 миллион түхэриг ашаглаха ёһотойбди. Комбинадай барилгые энэ жэлдэ дүүргэхээр харааланхайбди. Худэлмэришэднай харюусалгаа һайн ойлгоно. Тиимэһээл оролдожо худэлнэ, даабаряа үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ, — гэжэ Г. В. Петухов үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Эрхим түрүү ажалаараа Буряадай участогай худэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоһон тус поездын коллектив дотор урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой, бэрхэ худэлмэришэд олон. Залуу барилгашан Виктор Сорокиниие абаад үзэе. Тэрэ БАМ-ай барилгада юһэн жэлэй туршада хабаадалсажа, баян дүршэлтэй болоһон юм. Байрын гэрнүүдые, промышленна объектнүүдые болон түмэр харгы барилсаһан намтартай. Мүнөө Виктор Сорокин комсомол-залуушуулай бригадын коллективые хүтэлбэрилнэ. Бригадынь коллективтэ «ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн нэрэ соло олгогдоо юм. Эдэнэр Шэнэ-Уоян посёлогой түбэй котельнын барилга дээрэ худэлжэ, һара бүриингөө даабарие 115—120 процент дүүргэдэг, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэдэг заншалтай.

— Бидэ 1981 онһоо хойшо бригадна подрядай гуримаар худэлнэбди. Ажалай, технологическа журам шангадхаха хэрэгтэ энэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ. Худэлмэришэднай даабаряа үлүүлхэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар дүүргэхэ, барилгын материал арьбалха гэжэ эрмэлзэнэ. Бригадна подрядай гурим худэлмэришэдтэшье, үйлэдбэридэшье ехэ ашаа үрэ үгэдэг юм, — гэжэ бригадир В. Сорокин хөөрэнэ.

Түбэй котельнын барилга түлэг дундаа. Үргэн һаруул сонхонуудтай үндэр сагаан байшан Шэнэ-Уоян посёлогто ербын бодожо байнхай. Посёлогой оло мянган ажалшад энэ котельнын ашаглалгада тушаагдаха үдэрые тэсэжэ ядангяар хүлеэнэ. Виктор Сорокиной хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив тон харюусалгатай объект дээрэ хүдэлжэ байһанаа сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрнэ.

— Виктор Сорокиной бригадын коллектив ямаршье объект даажа абахадаа, тэрэнэйнгээ барилгые саг болзортонь дүүргэһэн лэ байдаг. Түбэй котельнын барилгые хараалагдаһан болзортонь дүүргэжэ, поселогойнгоо ажалшадые халуун уһаар, ууралаар гүйсэд һайнаар хангаха хэрэгтэ хубитаяа оруулхал байха, — гээд Г. В. Петухов хэлэнэ.

Юрий Силин, Михаил Мазокин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд Шэнэ-Уоянай барилгын материал гаргаха комбинадай корпусуудые бодхолсожо байнхай. Энэ хоёр бригадын даажа абаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр худэлһэн дээрэһээ хюреөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха цех болзорһоо урид ашаглалгада тушаагдаа юм. Энэ цехэй худэлмэришэд үнгэрһэн жэл 120 мянган кубометр хюреөдэмэл хэрэгсэл гаргажа, БАМ-ай барилгашадта эльгээгээ бэлэй.

Мүнөө эндэ түмэр-бетон, модон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ цехүүдэй корпусууд түлэг дундаа баригдажа байна. Мүнөө Юрий Силинэй бригадын коллектив модон хэрэгсэлнүүдые гаргаха цехэй барилгые дүүргэжэ байна.

— Энэ цехэй барилгые болзорһоонь хоёр һараар урид майн 20-до дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан абаһан уялгаһа бодото дээрэнь бэелүүлхэр шиидэнхэйбди, — гэжэ Ю. Силинэй бригадын гэшүүд мэдүүлнэ. Эдэнэй ажал хэрэгые хараад, үгэ зугааень шагнаад байхадаа, үгэдөө лаб лэ хүрэхэ гээд ойлгоо һэмди. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй цехэй барилга дээрэ худэлжэ байгаа Михаил Мозохиной бригадын коллектив муу бэшэ үрэ дүн туйлажа, олоной магтаалда хүртэнэ. Жэлдээ 50 мянган кубометр түмэр-бетон хэрэгсэл гаргаха энэ цехэй барилгын дүүрэхэ сагые БАМ-ай барилгашад хүлеэжэ байдаг.

Барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын коллектив БАМ-ай тон шухала объектнүүдые барихынгаа хажуугаар хүдөөгэй ажалшадта саг үргэлжын туһаламжа хүргэдэг байха юм. Тус поездын худэлмэришэд «Северный» совхозой, «Уоянский» госпромхозой ажалшадтай нягта харилсаатай болоһоор үнинэй. Жэшээлхэдэ, «Северный» совхоздо тус бүридөө хоёр квартиратай 7 гэр, ороохо хадагалха склад, теплицэ һүүлэй жэлнүүдтэ барижа үгөө. Поездын үнинэй, түрүү худэлмэришэн Андрей Андрушкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив тус совхоздо 400 үхэрэй оньһожоруулагдамал фермын барилга эхилбэ. Байгша ондо эдэнэр 500 мянган түхэригэй барилга хэхэ юм.

Ингэжэ барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын коллектив байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариһаа гадуур 120 мянган түхэригэй барилга хэжэ, үшөөшье һайн үрэ дүн туйлахын тула улам шангаар тэмсэжэ байна. Эдэнэр Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор, ажалай бэлэгтэйгээр угтаха дүүрэн арга шадалтай гээд хэлэхэ хэрэгтэй. БАМ-ай үнинэй барилгашад ямаршье зорилгонуудые шадамар бэрхээр бэелүүлжэ, эрид шиидэнгээр ажалай шэнэ илалтанууд тээшэ дабшана.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

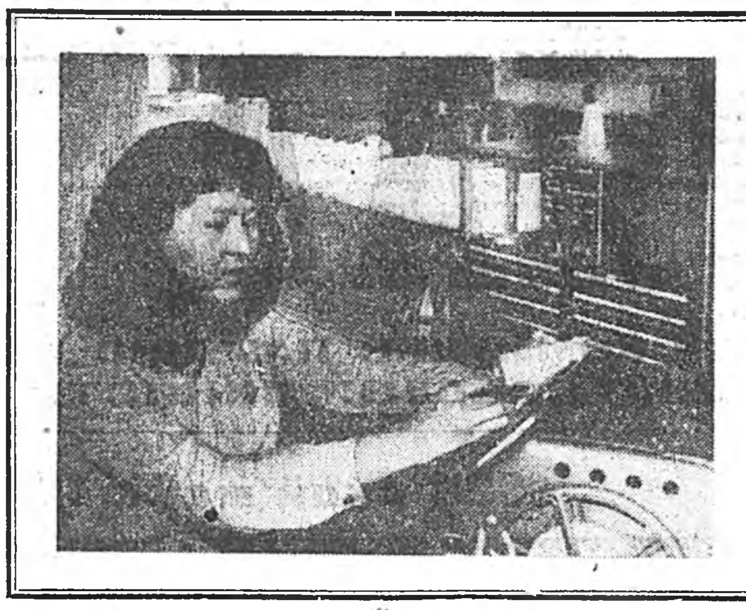

УЛААН ТУГТА КОЛЛЕКТИВ

Республикын хэлхеэ холбооной предприятинуудай да дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Ү Үдын телеграфно-телефонно станциин коллектив эн лэй нэгэдэхи кварталда түрүү һуури эзэлжэ, дамжуу Улаан тугта хүртэһэн байна.

Энэ коллектив ойн баяраи жэлэй хоёрдохи квар шье амжалтатай һайнаар худэлжэ байнхай. Тингэж рель һарын олзо доходой талаар түсэб 106,9 про дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 17100 түхэригэй прод үгтэһэн байна.

Комсомол-залуушуулай Ф. Ф. Бальбуровагай бэрилдэг бригадын коллективтэ ажал хэрэгээ һайн дэг, оролдосотой бэрхэ хүнүүд эндэ худэлдэг. Ф. Ф. Б бурова — КПСС-эй гэшүүндэ кандидат. Нэгэдэхи кл телеграфистка Света Кузьмина, арадай депутадууда родской Совэдэй депутат Н. И. Борисова, ахалагша тромеханик, коммунис ажалай ударник, коммунист Гордеева гэгшэд хэлхэе холбоошодой мүрысөөнэй лайда дабшана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: телеграфистка Ф. Ф. Бальбу ажал дээрээ.

М. СУТУРИНАЙ фо

Владимир Александрович Малых Баргажанай-Адагһаа 1978 ондо Северобайкальскда ерэһэн юм. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо «Нижнеангарсктрансстрой» трестын баазада жолоошоноор худэлнэ. Тэрэ трестын баазын түрүү жолоошодой нэгэн. Дүй дүршэлтэй жолоошон коммунист нэрэ зэргэеэ дээрэ үргэжэ, бусадта үльгэр жэшээ харуулан, БАМ-ай шухала ашаануудые, хэрэгсэлнүүдые хэрэгтэй газартань саг сооһь асарһан лэ байдаг.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ШЭНЭ ГУРИМААР ХУДЭЛНЭ

Хальмагай «Новый мир» колхозой һү һаалиин комплексдо бригадна подряд нэбтэрүүлэгдэнэ. Оньһон аргаар үнеэдые һаадаг гансал операторнууд бэшэ, мүн механизаторнууд. Малшад эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые оролдодог болоо. Ажалаа түрүү аргаар ябуулхадань, продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, гүрэндэ һү худалдаха 4 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ арга олгоһон байна.

Автономито республика дотороо эгээл түрүүлэн энэл комплексдо малаа звеногоор харууһалжа эхилээ. Тингэжэ малшад графигаи ёһоор худэлнэ. долоон хоногтоо хоёр дахин амарна.

Яшалта,
Хальмагай АССР.

ҺҮ ҺААЛИ ДЭЭШЭЛНЭ

Һү һаалиин ажахынуудые хангадаг Ивано-Франковска областиин тусхай шэглэлтэй ажахынууд гунжадые һүтэй болгоод, ажахынуудта эльгээнэ.

Энээнэй урда тээ гунжадые харууһалдаг малшад хожомоо тэдэ яажа һаагдадаг байхаб гэжэ һанаагаа ехээр зободоггүй һэн. Малай шэгнүүрые нэмээхын түлөө гансал оролдодог байгаа. Тиимэһээ түрүүшынхеэ тугаллаһан зарим гунжад һү муутай, үгы һаа оньһон аргаар һаахын аргагүй байдаг, голодоһондо гаргагдадаг байгаа.

Мүнөө тусхай шэглэлтэй ажахынууд түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжадые һайнаар һаажа, һүтэй болгоод тушааха уялгатай болоо. Үнеэдэй һүтэй байха бүриинь тусхай ажахынуудай ашаг олзонь ехэ, операторнуудай ажалай түлбэри дээшэлнэ ха юм.

Худэлмэриин шэнэ гурим һү һаалине горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоо. Жэлдээ дунда зэргээр үнеэн бүриин һү һаам хахад тонноор дээшэлһэн байна.

Областиин һаалиин малай 80 шахуу процентнь тусхай шэглэлтэй ажахынуудта томо болгогдоно.

ПРОЕКТНЭ ХҮСЭНДӨӨ ХҮРГЭГДӨӨ

Узбекистан дотороо эгээл томо Каттакурганска мал ажалай комплекс проектнэ хүсэндөө болзорһоо урид оруулагданхай. Мүнөө үедэ һара бүри 500 тонно малай мяха үйлэдбэрилнэ.

Хүшэр хүндэ худэлмэрине оньһон ба автомат аргаар дүүргэдэг болоһониинь, ажахын тоосоо нэбтэрүүлһэниинь ехэ туһа нэмэри болоо. Түрүү операторнууд И. Юсупов, В. Курбанов хэдэ хэдэн участогуудые хангана. Зарим худэлмэрилэгшэдынь тэжээл үйлэдбэрилгын цехтэ оруулагдаа. Тэдэнэр малшадтай хамта нийтэ нэгэн нарядаар худэлнэ, эрхим шанартай ехэ мяха гүрэндөө худалдахые оролдоно.

Каттакурган,
Самаркандын область.

ШЭНЭДХЭН ЗАҺАЛГЫН АШАГ ҮРЭ

Смоленскэ областиин Ярцевска районой «Капыревщинский» совхоз үйлэдбэриин талмайнуудые үргэдхэнгүйгөөр үндэгэ ба шубуунай мяха үйлэдбэрилгые гурба дахин дээшэлүүлбэ. Энэнь шубуунай байрануудые шэнэдхэн заһаһанай ашаар туйлагдаа.

Эндэ тахяануудые гурбан дабхар клеткэнүүдтэ харууһалдаг болоо юм. Эндэ автомат түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар тэжээл тараагдадаг, үндэгэн суглуулагдадаг. Энээнэй урда тээ тэрэл байранууд соо табан мянган тахяа харууһалагдадаг байгаа һаа, мүнөө 15 мянганда хүргэгдөө.

Смоленскэ областиин «Птицепром» трестын бусадшье предприятинуудта һэльбэн шэнэдхэхэ худэлмэри ябуулагдана.

Смоленск.

(ТАСС-ай корр.).

ТАРЯАШАД ХАБАРАЙ А ХЭРЭГҮ

ОРЕЛ. Орловско тиин таряалан дээ рилгын худэлмэри хы шатадаа ороо миллионһоо дээшэ ороохото ба тэжээл малнууд таригдаа. тарялангай гурбан хубинь болоно. Покровско, Новод ковскэ болон Ма гельска районуудай шад ороохо тарилга түрүүлэн дүүргэ. жа үзэхэдэ, худэлм хим шанартайгаар дэһэн байгаа.

КИЕВ. Хабарай т түлэг ябажа байхад раиный таряашад ё лэй үргасын хуби хай һанаагаа таби публикада паар эршэмтэйгээр ябуу Кировоградска об механизаторнууд эн мэрине түрүүлэн Тэндэ олон жэлнүү рэглэгдэһэнэй һүүлэ мянгаад гектар газар жа» байна. Тарилг дээгүй талмайда ческа ба минеральн жүүлгэ оруулагдана

Республика до миллионһоо дээшэ паар бии юм.

УЛЬЯНОВСК. ороохото ургам жэгдэ тарижа эхил хи механизаторнууд техника болон маш дые шадамар һайнаа лэнэ. Олохон ажах хэдэн худэлмэри дүүргэгдэнэ. Таряаш рилгын урда тээх ваци хэнэ, борнойл һо тарина, полидо льна утэгжүүлгэн раана.

ОДЕССЭ. Дунай ажахынуудай таряа райгар тарижа эхи райгарай плантаци дохи гектар бүхэни аргаар — тон гунзэ рилга хэгдэнэ. Энэ һоной эдеэшэлгые түргэдхэхэ бэшэ. му горитойгоор нэмэхэ

(ТА

ГАЗАРАЙ ГҮН СООГУУР...

Валерий ОРЛОВ

ПАРТИЙНА ДААЛГАБАРИ

Сибириин алдарта далайн эрьедэ Стефан Арсентьевич дүрбэн жэл соо ажабайбашье, тэрэнэй үзэсхэлэн, янза бүриин зүһые гайхан хаража ханадаггүй. Байгал далайн байгаалиин шарай үдэрэй туршада хэды хубилжа байдаг эдитэй. Үглөө эртын аали номгон уларилда гүн бодолдо хатаһан тунгалаг номин шарайтай байһан аад, хүнгэхэн һэбшээнэй жэгүүр доро хумэдхөө буулгаһандал, жэжэхэн долгидоор жэргэнэн байха. Хеэлгэн бурхэг уларилай урда тээ булангир зүһэтэй боложо, домог суута тунгалаг уһаниинь яана гээшэб гэжэ гайхуулха. Буруулган байгаалиин уларилда ойронь ошохоо жэхымэ байдаг. Сайбар дэлһэтэй үндэр долгид тэрэнэй хүлгөөтэй нюрууһаа хүсэлэн ерэжэ, эршэ ехэтэйгээр эрьее нэшэн, хүйтэн хүлһэн-дуһалнуудаар холуур сэсэрэн шэдэлдэг.

Нэгэтэ тэрэ сэлмэг, аалин үдэр партгрупорг Алексей Степанович Кирдейтэй Байгалай эрьеын байсалиг хушуун дээрэ удаан һуугаа бэлэй. Тэдэнэй хөөрэлдэжэ зүбшэхэ зүйл олон һэн. Ушарынь хадаа отрядай партбюрогой зэседани мэнэ һаяхан боложо үнгэрһэн байгаа. Тэрээн дээрэ ажахын тоосоондо ороходо талаар тэдэнэй бригадын болон участогай үүсхэл хаража үзэгдэһэн юм. Олон нухэд үгэ хэлэжэ, үүсхэлынь гол түлэб дэмжэгдэбэшье, бригада болон участогай хүтэлбэри экономикын талаар хэр зэргэ гүнзэгы ойлгосо, мэдэсэтэй гээшэб, энэ шэнэ, хүшэр хэрэг урагшатайгаар эрхилэгдэжэ, бүхы коллективэй шадабари болгогдохо гээшэ гү,— гэхэ мэтэ асуудалнууд һанаа зобоожо байгаа һэн.

Гэбэшье бригадир Воронин партгрупорг Кирдей хоёр урда тээнь һайса бодожо «шэгнэжэ» үзэһэн үүсхэлтэ хэрэгэйнгээ сохом лэ бэелүүлэгдэхэ байһые түдэгэсэһэн нүхэдтэ түбшэн даруугаар ойлгуулжа гэршэлжэ байгаа. Тиигэжэ түрүү бригадын үүсхэлые дэмжэхэ, тэрээндэ али бүхы аргаар туһаламжа үзүүлхэ тухай партбюрогой шиидхэбэри нэгэн дуугаар абтаа бэлэй. Харин бригадир партгрупорг хоёрто энэ түрүү дүй дүршэлөөр ажалаа ябуулжа эхилхэ хэрэгынь — партийна шухала даалгабари болоо һэн.

— Юун гэжэ һананаш, Арсентьевич, бираха гээшэ аабзабди? — гэжэ үдэшэлэн орой болоһон хойно Байгалай эрьеһээ бусахадаа, Кирдей бодолгото болонги ябаа һэн.

— Хүбүүдтээ найданаб. Сохом лэ бираха байхабди, — гээ һэн Воронин.

Хэрэг ажалаа түншэтэйхэнөөр захалаа һэн. Тусхай мэргэжэлтэдэй туһаламжаар түнхилгын метр бүхэнэй материалнуудай, түхеэрэлгэнүүдэй, запчастьнуудай болон компрессорнуудаар шахагдаһан агаарай, мүн электрын элшэ хүсэнэй гаргашын хэмжээнүүд тоб - байса тодорхойлогдоо. Агитколлективэй гэшүүд шэнэ үүсхэлэй ашагтай удха шанар тухай ойлгууламжын худэлмэри ябуулба. Энэ талаар харуулан ойлгуулха агитаци, «Тоннельщик» гэжэ ханын һонин гэхэ мэтэ элсүүлэгдээ. Коммунис ажалай һургуулинуудта экономическа эрдэмэй эхин шатын хэшээлнүүд һонирхододобо. Уданшегүй арбан зургаадахи отрядай бүхы коллектив экономическа һуралсалда элсүүлэгдээ һэн.

Үүсхэлые бусад бригада, участогууд халуунаар дэмжэжэ эхилбэ. Юуб гэхэдэ, ажахын тоосоон гээшэмнай худэлмэришэндэшье, гүрэндэшье ашатай гэжэ горняк бүхэн мэдэрээ ха юм.

Мүнөө гансашье Ворониной бригада бэшэ, харин хадын бүхы табан участогууд ажахын тоосоогоор ажаллажа байна. Тэрэнэй ашаар гансал үнгэрһэн жэлдэ монтажна-барилгын худэлмэринүүдэй өөрынь үнэ сэн сметээр хараалагдаһанда орходоо 500 мянган түхэригөөр доошолуулагдажа, 800 мянган түхэриг ашаг олзо абтаа, ехэ хэмжээнэй түмэр, цемент, электрын элшэ хүсэн болон барилгын модон алмагдаа.

Ажалша гарнуудта ашаг ехэтэй эдэбхи үүсхэл үзүүлбэл, хэды шэнээн ехэ юумэнэй бүтээгдэхэ, бүрилдэхэ байһые коммунистнуудай, Ворониной бригадын бүхы гэшүүдэй жэшээ үшөө дахин гэршэлээ. Тиигэжэ һүүлэй һаранuудта үгтэһэн ухаалан зохёолгын 100 гаран дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 80-лад мянган түхэриг алмагдаһан байна.

Гадна Байгалай эрьеын байсалиг хушуунууд доогуур татагдажа байгаа тоннелиин барилга дээрэ түнхилгын болон бетоноор бүрилгын ажалай шэнэ технологи бии болоо. Тэрэниие түрүүн хэрэглэгшэдэй дунда С. Ворониной бригада бии һэн. Забой соо, бригадынь үйлэдбэриин талмай дээрэ ажалай ябасые автоматическаар залан хүтэлдэг системэтэй телеметрическэ шалгалтын аппаратура тодхогдоод, худэлгэгдэжэ эхилһэн юм. Тэрэнэй шалгалта һайнаар үнгэржэ, мүнөө бүхы участогуудта тодхогдоод, тоннельнүүдэй барилгые эли бодо түргэдхөө.

Коммунист Воронин тэрэнэй бригадын нүхэд Раздан-Иджеван гэһэн зам дээрэхи Меградзорско түмэр замай тоннелиин барилгада ажаллажа байһан Арменийн горнягуудта туһаламжа үзүүлхэ шэнэ, харюусалгатай даабари абанхай. Ушарынь хадаа Кавказай шэлэ доогуур найман модо утатайгаар татагдаха тэрэ тоннелиин түргөөр ашаглагдабал Арменийн харгы замуудай хүшэр асуудал шиидхэгдэхэ юм. Тиимэһээ БАМ-ай эрхим проходчигуудай туһа тэндэ тон хэрэгтэй гээшэ.

ОЧЕРК

Бригадын коммунистнууд Стефан Арсентьевичэй найдамтай туһалагшад юм. Тиимэһээ эндэхи партийна бүлэгэй ажал КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой бюро дээрэ һайшаагдаад, бусадай шадабари болгохоор соносхогдоо. Коммунистнуудайнгаа ажал хэрэгүүд тухай партгрупорг А. Кирдей партиин Буряадай обкомой пленум дээрэ хөөрэжэ үгэһэн байха.

Зүгөөр обкомой пленум дээрэ үгэ хэлэхынгээ урда тээ партгрупорг бригадир хоёр ажалдаа иленгаа шалгарһан хэниие дурдалтай гээшэб, — гэжэ зүбшөө һэн. Виктор Катков Владимир Романенко хоёрые гү? Тэдэнэр бригадын хуушанай гэшүүд юм. Эдэбхитэй звеньевойнууд, шадабаритай эмхидхэлшэд даа. Үшөө Яхадта ажаллажа эхилхэдээ эрхим шанар шэнжээ харуулаа һэн.

Үгышье һаа проходчигууд Николай Дурдук, Владимир Кошелев, Александр Казаков, Василий Воронцов тухай хэлэхэ гү? Тэдэнэр баран хэрэг ажалаа эрхимээр мэдэхэ, хадын янза бүриин түхеэрэлгэ, техникэ худэлгэжэ шадаха зон. Тиихэдэ Александр Голобородькын тэһэлэгшэдэй бригадые, хадын автопоезднуудай жолоошод Федор Зайцевые, Дмитрий Пядиниие, слесарь Федор Егоровые дурдангүй гаралтай аал? Тэдэнэй ажалай габьяа бүгэдын амжалтада нүлөөтэйл. Бетонно заводойхидые хаража үзэхэдэ, тэдэнэйл ашаар, иланғаяа Валентина Дёмидова, Людмила Нестер, Иван Гришин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг халаанайхидай эршэтэ ажалаар барилгашад һара бүри найма мянга гаран кубометр эрхим шанартай бетон абажа, тоннельнүүдэй дотор ханануудые бүхэлэн жэлэдэг юм.

Отрядай начальник Анатолий Иванович Подзарей, партбюрогой секретарь Владимир Яковлевич Колчанов гэгшэдые мүн лэ һайн үгөөр дурдалтайл байха. Дүршэл ехэтэй, партиина шадамар хүтэлбэрилэгшэд даа.

ХАРГЫ ЗАМУУДЫНЬ УРЯАЛНА

Амаралтынгаа хаһын үшөө дүүрээдүй байхада Ворониной бусаһанда бултадаа гайхалсабад:

— Юун болоотойб? Түрэл нютагтань муугаар угтаа гү?

— Хуу баран хэм соогоо, — гэжэ бригадир нүхэдэйнгөө һанаае заһаба, — айлшалаад, түрэлхидтээ харалсаад болоо юм ааб даа. Ажалнай ехэ байна бшуу, — гээ һэн.

Стефан Арсентьевич хоёо жэлдэ амаралта абаагүй һэн. Воронеж шадарай Митяевка гэжэ багахан һууринга һанаа. Тэндэ таряашанай ехэ булэдэ түрөө һэн. Дайнай үедэ Митяевкаһаа табан модо саагуур фронт гарадаг һэн.

1950 ондо нютагһаа Ленинградай горно-промышленна һургуулида ошоо. Тэрэнһээ хойшо түрэл нютагаараа удаан айлшалха арганьшье болоогүй гээшэ ха.

Үнгэрһэн зун зорижо ошохоодоо, дала наһатай эсэгэ Арсентий Фомичтоо туһалаасаа. Байшан гэрынь заһабарилаа, дэрэлэн соогоо эрхим яблока, вишниин ургадаг гэжэ суурхаһан хуушан саадыень һэргээгээ. Багадаа сэнгэжэ наадаһан тала дайдаараа, түглэ, тужаараа зайгаа. Багынгаа горхон дээрэ загаһашалаашье һэн. Тиигэһээр байтараа, Байгалай эрьедэ орхижо ерэһэн бригада тухайгаа бодомжолон дурсаһаар һанажа захалаа... Ябалтай гү? Нютагайхидынь юун гэжэ һанахаб? Эсэгэнь юун гэхэб? Гомдохо аабза...

Гэбэшье эсэгэнь энэ үедэ:

— Байра һууряа олохоо болёод байна хэбэртэйш даа, хүбүүхэн. Зүб даа. Тэндэ ехэ хэрэг эхилэнхэй бшуут. Бидэшье даа, яашахабибди. Ерэһэншни болоо. Гэр бараандаа туһалалсааш. һайн гээшэш. Ябажа, ажалаа хэ. Воронинтоной үгые газардуулангүй ябаарайш, — гээ һэн.

Тэд Стефан Арсентьевич уужам дэлгэр орон соогоо хаанашье ажаллажа ябахадаа Кавказда, Дунда Азида, Сибирьтэшье ажалша нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй ябаһан байдаг.

Тиимэһээ БАМ-ай барилгашад тэрэниие арадай депутадуудай Северобайкальскын горсоведэй депутадаар хоёрдохиёо һунгаа һэн. Депутат Ворониной ниитын ажал ябуулга ехэ даа. Тэрэ горсоведэй соёлой болон ажаһуудалай комиссиин гэшүүн юм.

Хэдыхэн жэлэй саана тоннельшэдэй арбан зургаадахи отряд Тыя гэжэ хадын горхоной Байгалда шудхадаг газарта Заречный гэжэ тосхоной һуури татаһан юм. Мүнөө тэрэ таба гаран мянган хүн зонтой томо һуурин болотороо ургаа. Тэндэ ажаһуугшадай эрилтэ, хэрэглэмжые хангалсаха талаар Стефан Арсентьевич эдэбхи үүсхэлээ элсүүлдэг. Жэшээлхэдэ, һууринай баниин ажал һайжаруулгада, үйлсэнүүдэй үдэшын гэрэл болон котельнын хүсые нэмээлгэдэ, мүн Северобайкальск хүрэтэр автобусуудые таһалгаряагүй ябуулдаг болгохо хэрэгтэ тэрэнэй хубита ехэ. Гадна отряд дотор мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудые, мүн спортивно-техническэ клуб нээлгэ тэрэнэй хэбаадалгатайгаар эмхидхэгдээ һэн. Тиигэжэ жэл бүри 200 гаран хүн проходчигуудай, машинистнуудай болон жолоошодой мэргэжэл олодог болонхой. Мүн С. А. Воронин спорт хүгжөөлгэдэ һаналаа ехээр табидаг. Тиимэһээ тэрэнэй бригадын, мүн участогай хорёод спортсмен «БАМтоннельстройн» зунай болон үбэлэй спартакиадануудта хододоо шангай һууринуудые эзэлжэ байдаг.

Тоннелиин барилгашад хүдөөгэйхидэй ажал хэрэгтэ али болохоор туһа үзүүлдэг. Шефтээ абаһан «Победа» колхоздо барилганuудые хэжэ үгэдэг, малайнь баазануудые оньһожоруулдаг, мүн үбһэ тэжээл бэлдэлсэдэг юм.

Воронинтоной уг үнэхөөрөөшье ажалша юм. Бригадирай нүхэр Раида Ивановна мүн лэ тоннель түнхилсэнэ. Тэрэ компрессорнэ түхеэрэлгын машинист юм. Александр хүбүүниинь эсэгынгээ замаар ябана. Тэрэ проходчигоор бригададань ажаллана. Стефан Арсентьевич хоёр ашатай.

Үнгэрһэн жэлэй октябрь һарада, байса хушуун доогуурхи хоёрдохи тоннель гаргаад байхадаа, бригадынхид, хоёр тоннелиин дунда юрэ бусын хүшөө табяа бэлэй. Тэрэнэй үндэр табсан дээрэ Могилевско заводто бүтээгдэһэн «МоАЗ» гэжэ автосамосвал хүндэтэйгөөр табигдаа һэн. Ушарынь хадаа тэрэ Нагорнын, Байгалай болон хоёрдохи Мысовской тоннельнүүдтэ гурбан болзорто һаадгүйгөөр ашаглагдаһан байгаа. Тиигэжэ забойнууд сооһоо 500000 кубометр хадын шулуулиг хүрьһэ шэрэжэ гаргаһан габьяатай байба. Харин мүнөө Байгалай сэнхир нюрууе дээрэ үргэгдөөд, БАМ-ай барилгашадай ажалай, эрэлхэг зоригой һүлдэ мэтээр үзэгдэжэ байнал.

Стефан Арсентьевич ашанартаяа сэнгэжэ ябахадаа, тэдэнэйнгээ уданшегүй ехэнүүд болоод, БАМ-ай түмэр замаар түергэн, тоннельнүүд соогуур зуралзан гарахадаа, энэ юрэ бусын хүшөөе заатагүй хараха байһыень этигэн дурсадаг. Тиихэдээ энэ агууехэ түмэр замые тэрэнэй орёо барилганууд болохо — тоннельнүүдтэйгээр бүтээжэ, өөһэдынгөө дурасхаал үлөөһэн зонууд тухай хойто үеынхидэй һайн үгөөр дурдаха байһандань этигэдэг.

Тиигээдшье, Сибириин энэ алдарта далайн эрьедэ ажаллаһан эсэгэ, үбгэ эсэгэ болон хүгшэн эжы тухайдаа ашанарынь хожом хойно, вагон соо суг ябаһан зондоо омогорхолтойгоор хөөрэхэ ёһотой даа.

Б. НАМДАКОВ.
оршуулба.

(Түгэсхэл. Эхининь майн 11-эй номертоl.

ЭЛДЭБ ҮЛЭГДЭЛНҮҮДЫ ҮЙЛЭДБЭРИДЭ ХЭРЭГЛЭХЭ

СССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбтэ «Хоёрдохиёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эд ашаглаха» гэһэн тусхай бүлэг оруулагдаа. Тингэжэ манай орон дотор энэ асуудал түрүүшынхиеэ сэхэ бэелүүлэгдэдэг түсэблэлгын зүйл болоо.

— 57 министерство болон албан зургаанда, 15 союзна республикада хоёрдохиёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые ашаглаха гэһэн даабари тодорхойлогдоо, — гээд СССР-эй Госснабай Хоёрдохиёо хэрэглэгдэдэг нөөсэнүүдэй управлениин начальник Эдуард Козлов хэлэнэ. — 1981 ондо хоёрдохиёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые ашаглалга ороноймнай материальна хэрэглэмжын хамтын хэмжээнэй оройдоол 2,3 процент болоһон байна. Тингэжэ арбадахи табан жэлэй эсэстэ хангдаһан зүйлнүүдые болбосоруулан буйлуулһанай ашаар буладай гурбадахи тонно бүхэнииие, саарһан болон картоной дүрбэдэхи тонно бүхэнииие, үнгэтэ металлай табадахи тонно бүхэнииие абаһан байнабди. Байгша ондо хоёрдохиёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эд суглуулһанай ашаар арадай ажахыда 10—11 миллиард түхэригэй элдэб зүйлнүүд алмагдаха ёһотой.

Хэрэгһээ гараһан зүйлнүүдые шухала түүхэй эд болгон ашаглаха гэжэ зарим предприятинуудые уялгалха документ мүнөө СССР-эй Госснаб бэлдэжэ байна. Жэлдээ 500 мянган тонно түмэр дабтан гаргаха хүсэтэй металлургическа гурбан шэнэ завод худэлдэг болохо юм. Тэдэ Молдавида, Белоруссида, Комсомольск-на-Амуре хотодо баригдажа байнхай. 1984 ондо тэдэнь түрүүшын продукцяа үгэхэ юм. Эдэ районуудай машина бүтээн гаргадаг заводуудай үлэгдэлнүүдые (Комсомольск-на-Амуре хотодо хэрэггүй болоһон суднанууд дахяад шудхагдаха) тэдэ хэрэглэхэ.

Нэгэдэхеэр, энэнь оронoй металлургическа районууд руу түмэрэй хаяһаһа зөөхэдэ гарадаг гаргашые хорооно. Хоёрдохёор, хэрэглэгдэхэсээ болиһон түмэрөөр шудхагдаһан 1 тонно булад рудаһаа шудхагдаһан буладһаа 25 дахин, шэрэмһээ шудхагдаһан буладһаа 5 дахин хямда байха. Хэрэггүй болоһон түмэрһөө 1 тонно булад шудхахада, 3,8 тонно түмэрэй руда, 1,5 тонно нүүрһэн нүүрһэ болон известняк алмагдаха болоно.

Хэрэггүй болоһон саарһан, шэл, бүд, ноохон, резинэ гэхэ мэтэ мүн лэ ехэ нөөсэ болоно гээшэ. Жэшээнь, США-да жэлэй туршада — 170 миллион, СССР-тэ — 40 миллион тонно ниимэ үлэгдэлнүүд суглуулагдадаг. Энэ хэрэг экономическа ехэ ашаг үрэтэй байдаг. Гадна тэдэ орһон тойрон газар бузарлажа хэбтэхэгүй болоно.

СССР-эй Госснабай дэргэдэхи хоёрдохиёо хэрэглэгдэдэг нөөсэнүүдэй Бүхэсоюзна проектно-конструкторска болон технологическа институт элдэб үлэгдэлнүүдые хэрэглэхэ талаар арадай ажахын арга боломжонуудые шэнжэлнэ. Арбан табан жэлэй туршада арадай ажахыда 21 миллион түхэриг алмаха арга эрдэмтэд олгоһон байна. Тус институдай шэнжэлгэнүүдтээ гаргаһан түхэриг бүхэниинь мүнөө гурба гаран түхэриг болоод харюулагдана.

Хэрэггүй болоһон люминесцентнэ лаампануудые халуугаар дахяад буйлуулан болбосоруулха арга эндэ зохёогдонхой. Тэдээн соо байдаг ртутиин уурал хоротой ха юм. Тиимэһээ шорой шохой дээрэ хаяхые хоридог гээшэ. Урдань гаргаша ехэтэй тусхай полигонуудые малтажа, тэдэниие газар доро буладаг байгаа.

Энэмнай байгаалида ээзэн ёһоор хандалга гээшэ гү? Бэшэ даа! Нэгэдэхеэр, тэдэниие булаһан газар бузарлажа, хэдэн арбаад жэлэй туршада хүдөө ажахыда хэрэглэхээр бэшэ болгоно. Хоёрдохёор, ртуть гээшэмнай хайшаа хэрэгээр хаяжа байхаар бэшэ хомор металл юм.

Эдэ бүгэдэ эрдэмтэдэй анхарал татаһан байна. Эрдэмтэдэй дурадхаһан а нологиин ёһоор худ рүүшын ниимэ түхөө нөө Лиепаядахи ко ашаглагданхай. Тэнд соохи ртуть гаргаад лэһэнэй удаа үйлэ бусаана.

Хэрэггүй болоһон най типографиин хуу рэ сэбэрлээд, дахяа газетэ, журнал хэбл гахаар болгодог арг тэдэй һүүлэй ажах дай нэгэниинь болон ноо хэрэгһээ гараһан һа багаар суглуулдаг шье, жэл бүри 75 гектар ой модо ал Хэрбээ арадай ажахы 1,5 миллион тонно саарһа дахяад хэрэгл жэл соо 8 миллион метр модон алмагда

Москва шадархи регенератна заводой соо хэбтэһэн обоо ху шан «халзан» шинэ даа бутархай резин регенерат үйлэдбэри гаха түүхэй эд бол нэ. Нэгэ тонно ниим эд резинэ, тэрэ тоо шиинэ үйлэдбэрилхэ лэгдэдэг 400 килогра тетическэ каучук ал га олгоно.

Юрэдөөл, хоёрдох рэглэхэдэ нөөсэнүүд лахада экономическа үрэнь туйлай ехэ га госотой.

Энэ хэрэг эрхилд юзвторсырьё» пр тида транспорт, нууд дуталдадаг, риально-техническэ һула. Эдэ асуудални хэгдэжэ байнхай. Жи «Вторсырьё» предп мэргэжэлтэд Чехосл дүй дүршэл халан элдэб үлэгдэлнүүд луулха нүүдэл оньһ лагдамал автоколо эмхидхээ.

Арадай ажахые арьбалалтатайгаар оронойнгоо байгаал сэнүүдтэ гамтайгаар хэрэгтэ хоёрдохиёо хаар хямда түүхэй эд бэрилгые хангалга гэтэй байна.

Владимир СОКО

...ҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХАРЮУСАЛГА ...ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

...районой Хүлэй ...1-дэхи отделениин ...фермын улаан ...хүдэлмэриин һүү...шад болон механи...сугларжа, СССР-...Хуулиин проектые ...хэлсэлгын суглаан...лаба.

...ние эрхилэгшэ А. ...дее шэнэ Хуулиин ...тухай элидхэл хэхэ ...СССР-эй Конституциин ...мүнөөнэй хуули ...коллективүүдэй гол ...ба уялгануудые, ...предприяти, эмхи зур...ган организацинуу...хүтэлбэрилгэдэ тэ...үргэхэ эрхэ түлөө...лэл тодоор тодор... Тиихэ зуураа социа...сахин хамгаалха ...тральна баялигуудые, ...элбүүдые арьбадха...ажалша коллек...дүүргэдэг эрхэ ту...зүбөөр баримталан ...гэжэ хэлэбэ.

...хамта нүхэр Ка...ажалай журам бэхи...социалис мүрысөө ...ябуулха, үйлэдбэ...дүй дүршэл нэб...хэрэгтэ онсо анха...рулба. Социалис мү...зүбөөр эмхидхэн ...ашаар бидэ мал ...продуктнуудые аба...худалдаха энэ ...түрүүшын кварталай ...дүүргэһэн бай...хэрэгтэ илан...шахан таргалуул...ые даагша комму...Владимир Васильевич ...хубитаяа сэхээр ...Тэрэ өөртөошье, ...дэлдэг нүхэдтөөшье эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг малшан шуу.

Мүнөө хабарай тарилгын хүдэлмэриин халуун хаһа хүрэжэ ерээд байна. Ажахымнай 2800 гаран гектарта орооһото ургамалнуудые тариха даабаритай. Энэ хүдэлмэри 12 үдэрэй туршада һайн шанартайгаар үнгэргэгдэхэ. Газарай шинг нойто бариха хэрэгтэ К-700 түхэлэй тракторнуудай механизаторнууд коммунистнууд Д. В. Краснопеев, В. В. Ситников А. С. Краснопеев гэгшэд түрүү зэргэдэ ябажа байна.

Суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсаһан партиин райкомой гэшүүн, һаалишан Л. Милохова үгэ хэлэхэдээ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тушаалта хүдэлмэридөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоһой гэжэ дурадхал оруулба.

Отделениин хүдэлмэришэн В. Эпова үгэ абажа, шэнэ Хуулиин проект тухай хэлэхэдээ, ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд дааһан уялгаа үшөө һулаар дүүргэнэ гэжэ мэдүүлбэ.

Суглаанай хүдэлмэридэ совхозой тэжээлэй цехэй начальник Н. М. Ситников, малшан М. Милохов, арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ А. Ц. Галсанов гэгшэд хабаадалсаба.

Суглаанда хабаадагшад олонитын зүбшэлгэдэ табигдаһан СССР-эй шэнэ Хуулиин проектые һайшаан дэмжэжэ байһанаа элирхэйлһэн тогтоол баталан абаа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Шэнэ Хуулиин проект зүбшэн хэлсэнэбди

Ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиин проект промышленна предприятинууд, колхоз, совхозууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудта үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Республикымнай ажалшад тус Хуулиин проектые халуунаар дэмжэжэ, олон горитой нэмэлтэ дурадхалнуудые оруулаан байна.

Улаан-Үдын 101-дэхи нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын коллективтэ ажалай журам һайжаруулха тухай асуудал тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо.

Барилгашад ажалай журам һайжаруулха, тиигэжэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тушаа хэлэхэ зуураа, коллективэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдые саашадань улам үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэв. Жэшээлхэдэ, коллективэй гэшүүнэй жэжэ хулиган ябадал гаргаһанайнь түлөө коллектив суглаан дээрэ өөрөө шиидхэбэри абаха ёһотой гэжэ онсолоо. Тиигэжэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха талаар коллектив ехэ харюусалгатай байха ёһотой гэһэн һанамжа дурадхал оруулагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 101-дэхи ПМК-гай штукатур-шэрдэгшэд хуулиин проектые наринаар шудална.

М. СУТУРИНАЙ фото.

УЯЛГАЯА МЭДЭРХЭ

Улаан-Үдын почтамтын центральна участогта, мүн тэрэнэй харьяата почтово бусад предприятинуудай коллективүүдтэ «Ажалша коллективүүд тухай, предприятинуудые, эмхи зургаануудые, организацинуудые заһалан хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ» тухай СССР-эй Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан хамтын суглаанууд боложо үнгэрбэ.

Эндэ хүдэлдэг мянгаад хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай 900 шахуу хүн эдэ суглаануудта хабаадаһан, 150-ниинь проект тушаа һанал бодолоо элирхэйлэн, үгэ хэлэһэн байна. Почтамтын коллективүүдэй ажал хэрэг һүүлэй үедэ эли бодо һайжарна, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлнэ, журамынь бэхижэнэ гэжэ суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Мүнөө үедэ почтамтын дүрбэн предприяти «Шанарай талаар отличник» гэһэн, 25-ниинь «Коммунис ажалай предприяти» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм. «Коммунис ажалай ударник», «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн алдар солотон эндэ нилээд олон болонхой.

Центральна участогта боложо үнгэрһэн суглаан дээрэ почтамтын начальник Э. Т. Кубальскаягай хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ олон хүн үгэ хэлэһэн, шэнэ Хуулиин проектые һайшаажа байһанаа мэдүүлһэн байна.

Ажалшадай предприятиис хүтэлбэрилгэдэ хабаадалсадаг эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэхэ, экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэб зохёохо, баталха хэрэгтэ коллективэй гэшүүдые олоор хабаадуулха гээшэ шухалын шухала асуудал болоно. Энэ зүйл проект соо ёһото һуурияа эзэлээ гэжэ инженер-нормировщик Д. Д. Сагжеева тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта түсэб табихадаа, коллективэй арга боломжые ба эрхэ байдалые, тэдэнэй оруулһан һанамжа болон дурадхалнуудые анхаралдаа абадаг болохо шухала гэһэн ажаглалта хэһэн байна.

— Ажалай шанга журам тогтоолго, социалис мүрысөө эмхидхэлгэ, тэрэнэй үрэ дүн өөһэдһөөмнай сэхэ дулдыдаха зэргэтэй. Захиргаантай баталдаг коллективнэ договорые хамтаараа зүбшэн хэлсэхэ, шиидхэхэ шухала. Гадна түсэбэй гү, али социалис уялгын али нэгэ зүйлэй дүүргэгдээгүй байһан тушаа, тэрэнэй ушар шалтагаан тушаа коллективэй хамтын суглаан дээрэ заатагүй хөөрэлдэжэ байдаг болоо һаа ехэ һайн байгаа. Тиигэбэл, хамтын хэрэгэй түлөө хүн бүхэн ямар харюусалгатай байһанаа мэдэрдэг болохо һэн, — гэжэ почтамтын үйлэдбэриин-техническэ лабораториин инженер С. Ж. Дансаранова дурадхал оруулаа.

Хэлхээ холбооной 34-дэхи отделениин начальник Г. С. Антипкина суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай, илангаяа промышленна эд бараа наймаалдаг магазинуудай хүдэлмэриин дутагдалнууд тушаа тогтоо. Шухала хэрэгтэй аад, тон хомор эдлэлнүүдые наймаанда гаргангүй, доогуур, нюуса далдаар дүтынгөө хүнүүдтэ худалдадаг ушарнуудай бии байһые элирхэйлнэ. Тэндэхи ажалшадай коллективүүдэй дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, тус бүриин харюусалга шангадхаха шухала болоо гэһэн байна.

Ивалга тосхондо архидагшад, ажалһаа хулжагшад үсөөрнэгүй. Тиимэшүүлтэй тэмсэл эрид шангаар ябуулха саг тулажа ерээ гэһэн ажаглалта тэндэхи отделениин оператор С. Перевалова хэбэ. Иимэ зон заатагүй ямар нэгэн коллективтэ хүдэлдэг нэрэтэй байха. Зарим ажалша коллективүүдэй гэшүүдэйнгээ түлөө анхаралаа хандуулдаггүй байһые энэ баримта гэршэлнэ.

Хүн зоной ажаһуудалай үдэр бүриин хэрэглэмжые хангажа байха үүргэтэй хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэ бүхэн журам шангатайгаар, эмхи гуримтайгаар, энэрхы сэдьхэлэй жэшээ харуулан хүдэлхэ уялгатай. Энэ хадаа бүхы коллективэй дотоодын ажабайдалһаа, тэндэхи ажалай амисхалһаа эшэ үндэһэтэй гэжэ суглаанда хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар мэдүүлбэ.

Б. СОТНИЧ,
оператор.

СОЦИАЛИС ХАНИ НЭГЭДЭЛ

НЭГЭ УГ ЗОРИЛГОТОЙ

Одессэ хотын портын нэгэ буланда ашаатай теплоходуудһаа саахар буулгаха тусхай пирс байдаг. Жэлэй дүрбэн сагта иишэ Кубаһаа теплоходууд саахар асардаг юм. Кубаһаа ерэһэн саахар оронноймнай олохон заводуудта абаашагдадаг. Эгээл түрүүн Одессын рафинадна заводто саахар эльгээгдэдэг байна. Тус завод суудхэ соо 900 тонно рафинад саахар гаргадаг юм.

Одессын рафинадна завод эгээл түрүүлэн —1965 онһоо СССР-эй—Кубын хани барисаанай бүлгэмэй гэшүүн болоһон байгаа. Кубын делегаци энэ заводто оло дахин айлшаар ерэһэн юм. Ехэнхидээ Кубын саахарай заводуудай хүдэлмэришэд, инженернүүд, мүн хүтэлбэрилэгшэд ерэдэг байгаа. Тэдэнние одессынхид халуунаар угтан абажа, саахарай промышленностиин техническэ һонин, үйлэдбэриин технологи тухай, ажалай эмхидхэл тухай кубынхидта хөөрэжэ үгэдэг һэн.

Хани харилсаан энээгээр дүүрэшэдэггүй байһан. Жэл бүри Кубын саахарай заводуудһаа үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд, технологууд, мүн бусад мэргэжэлтэд ерэдэг. Хоёр һарын туршада тэдэндэ зорюулжа манай мэргэжэлтэд технологиин, экономикын асуудалаар лекци уншадаг юм. Хэшээлэй удаа кубынхид цех соогуур ябажа, ажалтайнь танилсадаг. 1972 онһоо заводто Кубын аяар 200 хүдэлмэрилэгшэд һуралсалай бэлэдхэл гараа.

— Холын Куба оронэй саахарай промышленностиин хүдэлмэришэдтэй бидэ ажалаараа холбоотой гээшэ бэзэбди. Тиимэһээ өөһэдынгөө онол арга, дүй дүршэл, эрдэм мэдэсээ дамжуулхые оролдодогбди, — гэжэ СССР-эй—Кубын хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Ованес Тесеоглу бидэнэртэ хэлээ һэн.

Кубаһаа ерэһэн ханинарнай түрүүшын үдэрһөө заводой ажабайдалда «хам оролсожо», суг хүдэлдэг, коммунис субботнигуудта эдэбхитэй хабаадалсадаг. Мүн заводой хүдэлмэришэдтэй хамта Эхэ оронноймнай һайндэрнүүдтэ хабаадалсадаг, тиихэдэ заводто Кубыншье һайндэрнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой. Кубаһаа ерэһэн айлшад манай орон тухай, баатар-хото Одессэ тухай ехэ юумэ мэдэжэ абахые оролдоно, город соогуур экскурси хэдэг, музей, театр ошожо харадаг байна.

Үдэр бүри хамта ажаллахадаа, хөөрэлдэхэдөө, суг амархадаашье бэе бэеэ һайн мэдэхэ болонобди, заримдаа айлшадаа гэр гэртээшье уридаг гээшэбди. Столой саана зэргэлжэ һуугаад, ажал хэрэг тухайдаа үргэнөөр хөөрэлдэдэгбди. Кубынхид манай оронэй ажабайдалаар һонирхожо, ехэ юумэ мэдэжэ абахые оролдодог. Иимэ хани ёһоной харилсаан ямаршье лекци уншаһанһаа үлүү дээрэ байна.

Ованес Тесеоглу 1976 — 1977 онуудта Кубада хүдэлһэн юм. Энэ хүмнай Кубын олохон заводуудта дүшөөд оньһон автомат тодхон табилсаһан байгаа.

— Хүшэр хүндэ байдалдашье ажаллаха ушар дайралдадаг байгаа. Саахар үйлэдбэрилгые зогсоонгүй, оньһон автомат тодхохо бологдодог һэн. Зүгөөр Кубын ханинар энээниие һайн ойлгодог һэн. Юундэб гэхэдэ, маанадай урда табигдаһан зорилго нэгэн ха юм. Тэрэниие заабол дүүргэжэ, амжалта туйлаха болоно ха юмбибди. Нэгэ уг зорилгоё мэдэрхэ гээшэ манай заводой бүхы хүдэлмэришэдэй ёһо заншал мүн болонхой.

Эдуард АЛЕСИН.
(АПН).

АЖАЛДАА АБЬЯАСТАЙ

Зураглал

Районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай мүрдэгшын тушаалда ороһоор Зоригто Батуевич Бадмаев үнишье болоогүй—ойройдоол гурбадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Гэбэшье тэрэ энээхэн болзор соо мүрдэлгын таһагай эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн болонхой. Зоригто Бадмаев 1977 онһоо хойшо дотоодын хэрэгүүдэй органуудта ажаллана. Тушаалта ажалаа һайн мэдэхэ, теоретическэ талаараашье бэлэдхэлтэй байһан тула хүн зонтой үгээ ойлголсожо ядадаггүй. Совет Армиин зэргэдэ албаяа хэжэ дүүргэһээр залуу моряк Зоригто хүбүүн, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто фрезеровщигоор хүдэлжэ эхилһэн намтартай.

Нэгэтэ тэрэниие комсомолой комитедтэ дуудажа:

— Бейза, Зоригто, шамайе милициин ажалда зууршалха һанаатайбди. Шамдал адли шамбай залуу хүбүүд тэндэ ехэл хэрэгтэй байна.

Зоригто иимэ харюусалгатай ажалда зуурашалагдахаб гэжэ сохом хүлеэгээгүй ябаа. Милицидэ ажаллаха гээшэмнай хүнгэн ажал бэшэ гэжэ урид ойлгоһон байгаа. Залуу мүрдэгшые байн байтараа Волгоградтахи СССР-эй милициин дээдэ һургуулида һурахыень эльгээһэн байгаа.

Тэрэ дээдэ һургуулиие эрхимээр дүүргэһэнэй удаа өөрынгөө мэргэжэлээрээ ажаллахаяа Гусиноозёрск хото ерэһэн юм.

Мүрдэгшөөр ажаллахада ямар гээшэб?

— Гайтайхан даа. Мүрдэгшэ хадаа тушаалайнгаа хажуугаар психологи болон педагогико мэдэхэ, ямаршье хүнтэй зохидоор, наринаар хөөрэлдэжэ шадаха ёһотой ха юм. Эрхэтэн бүхэнэй амгалан тайбан ажабайдалые хамгаалхын түлөө энэ ажалда ороһон байнаб. Хуули, жаяг заршам, ажалай журам эбдэгшэдтэй эбсэшэгүй байхаһаа гадна, ажабайдал гээшые гүнзэгыгөөр ойлгохо, олон зоной талаһаа дэмжэлгэдэ хүртэхэ ёһотойбди,—гэжэ Зоригто Батуевич бодолгото болон хөөрэнэ.

Мүрдэгшэ Бадмаев хуули эбдэһэн олон хүнүүдые барьшыса бариһан, совхозой болон гүрэнэй зөөри хулгайлһан, хүнэй ами наһые хорлоһон, бусадшье муухай аша гаргаһан хүнүүдые элишэлжэ, гэм зэмыень тодорхойлһон юм. Жэшээлхэдэ, Тельманай нэрэмжэтэ совхозой Далайтан гэжэ газарта оршодог складһаа нэгэ мэшээг холимог тэжээл болон бағса hooho кулууһан хэрэгые мүрдэхэдөө Бадмаев «Хулгайшад энэ нютагаархин» гэжэ сэхэ хэлэһэн байна. Мүрдэгшэ зүб лэ тухайлһан байба. Удааншье болонгүй хулгай хэһэн хүнүүд мэдэрхэ болоо һэн. Тэдэмнай Жаргаланта нютагта ажаһуудаг Баяр Ухинов, Бато Аюшеев гэгшэд байшоо.

Үшөө нэгэ жэшээ. 1981 оной ноябрь һарада Таёжный тосхондо Кутанов гэжэ залуу хүбүүн алуулһан юм. Энэ хэрэгээр тус тосхондо ажаһуудаг Грачев, Быков, Дашиев гэгшэд баригдаһан байба. Удаахан саг соо тэдэнэр үнэн болоһон ушар тухай хэлэнгүй, таһа арсаад ябаа. Тиигэбэшье Бадмаев нарин нягта мүрдэлгэ хэһэнэй удаа гэм зэмэтэй хүниие олоһон байна. Кутановые Грачев гэгшэ алаһан гэжэ тодоруулагдажа, тэрэнь зэмэеэ амсаха баатай болоо һэн.

Үнгэрһэн хабарай тарилгын үедэ үрэһэнэй тараа хулууһан тухай сошордомо дохёо нэгэтэ Сэлэнгын совхозһоо оробо. Сэлэнгын АТП-эйн гурбадахи колонныын жолоошон Назимов гэртээ ерэхэ бүрез машинынгаа кузов хамадаг болоһыень зэргэлжэ һуугшад ажаглаһан юм.

— Машинынгаа кузов соо үрэһэнэй тараа үлөөдэг байһыешни хүнүүд хараһан байна, —гэжэ мүрдэгшэ хэлэбэ.

—Магад үлөөһэншье байжа болооб. Гэбэшье тараа өөршэлөөгүйб,— гэбэ.

Назимовтанай гэртэ нэгжэлгэ хэхэдэ, тонно шахуу үрэһэнэй аржагар тараан олдоо. Назимовшье зэмээ мэдэржэ, арадай сүүдэй урда харюусаха баатай болоо һэн.

— Ниитын зөөри хаана муугаар хадагалагданаб, хаана хамтын эд зөөридэ хайхарамжагүй хандагданаб, тэндэл хулгай болодог. Хүдөө тосхондо хулгай хэхэнь тиимэшье хүшэр бэшэ ха юм. Теэд олоной нюдэн хурса бшуу. Арад зонтоёо нягта холбоотой байбал, хулгайшадай ябадалые элирүүлхэнь бараг даа.

Гэхэтэй хамта мүрдэгшэ Бадмаев хүнүүдэй алдуу эндүүе заһаха, тэдэниие зүб харгыда оруулха талаар ехэ оролдолго гаргадаг байна. Мүрдэгшын тушаалда үнэн сэхээр хандадаг туладаа Зоригто Батуевич Бадмаев нүхэдэйнгөө, хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Мүрдэгшэ З. Б. Бадмаев үнэн сэхэ ажалайнгаа түлөө гүрэн түрын шагнал хайрада оло дахин хүртэһэн юм. Шэнэ жэлэй урда энэ нүхэрһай ахалагша мүрдэгшын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн, Германиин Демократическа Республика аяншалха түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаһан байна.

Р. БАЛДАНОВ.

...НА БАДАРААДАГ АЛБАН

...«Балтиец» заво...пкомой дэргэдэ иимэ ...байгуулагданхай. «Бү...һарын туршада дүү...өөрөө, урма баяртай...үүдэй хүдэлхын ту...ехэ ...хэхэ хэрэгтэйб?» ...түрүүшын асуудал ...ажалшадта ...байгаа. ...приятиин партийна комитет хэдэн зуугаад харюу абаа һэн. Тобшолон хэлэбэл, столовонуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, зарим байрануудые заһабарилха шухала гэһэн дурадхал ороо һэн. Эдэ бүхы дурадхалнуудынь бэелүүлэгдэжэ байнхай. Нэгэшье гүйлтэ анхарагдангүй үлөөгүй.

Шэнэ албанай ажал ябуулгануудтай ханын газетээр, радиогоор дамжуулан, заводой коллективые партком танилсуулаа һэн. Долоон хоног бүхэндэ радиогоор, мүн үйлэдбэриин участогуудта хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэхэдөө, коммунистнууд—штабай гэшүүд хүдэлмэришэдэй бэшэгүүдээр ба дурадхалнуудаар абтаһан хэмжээнүүд тухай коллективтээ мэдээсэдэг юм.

(ТАСС).

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТҮБЭЙ АМЕРИКЭДЭХИ БАЙДАЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. ЦРУ-гай эмхидхэһэн ба мүнгэ һомолһон Никарагуада эсэргүү зэзэрхэг түрэмхэй ябуулга ООН-ой Аюулгүйн Соведэй зүблэхэ зүйлдэ дахинаа табигдаба. Никарагуагай гүйлтаар Совет Түбэй Америкэдэхи байдалые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Гондурасай армиин дэмжэлгэтэйгээр Гондурасай газар дайда дээрэһээ хэгдэһэн контрреволюционно хархис этэгээдүүдэй харата ябуулганууднаа уламжалан, Түбэй Америкэдэхи байдал улам түгшүүрилтэй болоһон байгаа.

Никарагуагай революционно правительствада эсэргүүгээр Рейганэй захиргаанай үүдхэһэн харата муухай ябуулгын оршондо ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ. Вашингтоной тусхай тушаалтад сомосынхидто нюуса бэшээр туһална.

Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министр М. д' Эското Аюулгүйн Соведтэ хөөрэлдөөнүүдые нээхэдээ, нёдондо жэлэй һүүл багта Никарагуада эсэргүүгээр үүдхэгдэһэн зэзэрхэг түрэмхэй ябуулга Никарагуагай 500 гаран хүниие хохидолдо оруулһан байгаа. Рейганэй захиргаан шуһата муухай ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ, буу зэбсэгээр хангажа, мүнгэ һомолжо байна.

США-гай сэрэгүүд эдэ бүхы ябуулгануудта хабаадагагүй гэжэ тусхайтаар соносхогдоошье һаань, Рейганэй захиргаан Никарагуада эсэргүү дайн байлдаагаа үргэдхэһөөр гэжэ министр мэдүүлбэ.

ЗҮБЛЭХЭ ЗҮЙЛДЭ – КИПРЭЙ АСУУДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVII сесси майн 10-да эндэ хүдэлмэреэ һэргээбэ. Кипрэй асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха байна. Дүрбэн жэлэй забһарлалгын хэгдэһэнэй һүүлээр тэрэ Ассамблейн үзэмжэдэ дахинаа табигдаһан байгаа. Энэ үе соо аралай хоёр общиныһ — грек ба түүрэг — хоорондо хөөрэлдөөнүүд хэгдэбэ. Гэбэшье эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ мүртэй үрэ дүнгүүд туйлагдаагүй гэжэ сессидэ ерэһэн Кипрэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Н. Роландис тэмдэглээ. Хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар үнгэрхын тула энэ асуудалые һайнаар шиидхэхэ хэрэгтэ би өөрөө улам эдэбхитэйгээр хабаадаха хараа бодолтойб гэжэ Х. Перес де Куэльяр мэдүүлбэ.

Энэ асуудалаар өөрынгөө хараа бодолые ООН-ой баталха байһаниинь шухала удха шанартай гэжэ Кипрэй правительство тоолоно. Бэеэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдалаа, газар дайдынгаа бүрин бүтэн байлгые, нэгэдэлээ, ямаршье бүлэглэлнүүдтэ республикын хабаадахагүй байлгын политикые хүндэлэлгэдэ Кипрэй асуудалые гуримшуулан шиидхэлгэ үндэһэлхэ ёһотой гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн тогтоолнууд дотор тэмдэглэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАХЫН ТҮЛӨӨ

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, сэрэгэй бюджедүүдые хороохо — иимэ гол асуудалнууд буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар комиссиин ООН-ой штаб-байшан соо нээгдэһэн сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана. ООН-ой гэшүүн бүхы гүрэнүүд комиссиин гэшүүд юм.

Комиссиин түрүүлэгшэ С. ди Соуса Силва (Бразили) сессиие нээхэдээ, ядерна буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгээр һанаагаа зобожо байһанаа дэлхэйн олонитэ мэдүүлнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгэ аюулгүй байдалай ба эб найрамдалай үндэһэ һуури табиха юм гэһэн баталамжануудые, доктринануудые олонитэ эрид буруушаана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

КОНГРЕСС ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭЭ

ВАРШАВА. Национальна һэргэн хүгжэлтын патриотическа хүдэлөөнэй нэгэдэхи конгресс эндэ дүүрэбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский болон ПНР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Конгрессэй делегадууд хүдэлөөнэй программна декларациие баталан абаһан, тэрэнэй ажал ябуулгын хараа шэглэлнүүдые, арга онолнуудые, Уставые баталһан байха юм. Хүтэлбэрилхы органууд һунгагдаа.

ЭРДЭМТЭДЭЙ УРЯА

ЛИССАБОН. Португалида, тэрэнэй эрье шадарай уһан соо ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхохые хэтэдэнь хориххо эрилтэ табиһан уряада Португалиин 500 гаран эрдэмтэд гараа табиһан байна. Иимэ буу зэбсэгүүдые Португалиин газар дайда дээрэ тараан тодхолго гү, али энээгүүр дамжуулан абаашалга оронэй аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ бэшэ, харин ядерна хёмороо зүришэлдөөнэй болоо һаань, Португалиие сагаалса болгохо байна гээд оронэй политическэ бүхы ехэ партинуудта эльгээгдэһэн документ дотор заагдана.

ВСНП-гэй ПК-гай ЗАСЕДАНИ

ПЕКИН. Синьхуа агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, ВСНП-гэй Саг үргэлжын комитедэй эндэ болоһон заседани дээрэ арадай түлөөлэгшэдэй шэнэ, зургаадахи зарлалай Бүхэхитадай суглаанай нэгэдэхи сессиие байгша оной июниин 6-да зарлаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Сессиин шэнэ бүридэл Хитадай Арадай Республикын Түрүүлэгшые һунгаха ёһотой гэжэ соносхогдоо. Нёдондо жэлэй декабрь һарада абтаһан конституциин үйлдэһөөр энэ тушаал һэргээгдэһэн юм. КНР-эй Центральна Сэрэгэй Соведэй түрүүлэгшые һунгалга, конституциин ёһоор «гүрэнэй бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүтэлбэрилхэ» энэ органой бүридэлдэ орохо бусад хүнүүдэй кандидатурануудые баталалга сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай.

ХИТАД-ФРАНЦУЗ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ПЕКИН. КПК-гай советнигүүдэй Центральна комиссиин түрүүлэгшэ Дэн Сяопинтай уулзалгаар албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Франциин президент Ф. Миттеранай Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүүрэһэнэй һүүлээр француз-хитад документнүүдтэ — Урда ба Зүүн Хитадта атомна хоёр электростанци барихын тула француз реакторнуудые худалдаха тухай, мүн телекоммуникациин талаар хоёр оронэй хоорондохи харилсаан тухай документнүүдтэ гар табигдаһан байгаа.

Франциин президент Пекиндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Кампучиин асуудал гэдэгые шиидхэлгэдэ тэрэнэй оронойнь ямар үүргэ дүүргэжэ шадаха байһан тухай асуудалда харюусаба. «Демократическа Кампучиин коалиционно правительство» гэдэгые Франци мэдэрдэггүй юм. Пол-Подой зоихилхо үеын уршаг түбэгые Кампучиин арадай дахинаа үзэхыень Франци хүсэнэгүй гэжэ тэрэ хэлээ. Вьетнамтай дипломатическа һайн харилсаа холбоо Франци тогтоонхой гэжэ тэрэ нэмэбэ.

ПАРИЖ. Ф. Миттеранай Пекиндэ хэһэн хөөрэлдөөнүүдые «Матэн» газетэ шэнжэлхэдээ, иигэжэ бэшэнэ: Кампучиин асуудалые хаража үзэлгэдэ Франциин ба Хитадай хараа шэглэлдэ гол арсалдаа хёморхоо гараһан байна.

РАКЕТЭНҮҮДЫЕ ЗОГСООХОБДИ

САН-ФРАНЦИСКО. Баруун Европодо американ далита ракетэнүүд болон «першинг-2-ой» тараан тодхогдобол, энэ түбиин оронуудта эб найрамдалай тала баригшадай буруушаалгын хүдэлөөн улам үргэдхэ байна гээд Англиин дай сэрэг буруушаадаг хүдэлөөнэй эдэбхитэй хабаадагша Симона Уилкинсон мэдүүлээ. Европодохи амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ тон аюултай Рейганэй засаг захиргаанай болон НАТО-гай түсэбүүдтэ американ олонитэ зоной анхаралые хандуулха зорилготойгоор Холбоото Штадуудай городуудаар тэрэ аяншалга хэжэ ябана.

Далита ракетэнүүдые табиха түхеэрэлгэнүүдые бэлдэжэ байһан Дэвис-Монтен (Аризон штат) авиабазын газаа тэрэ журналистнуудтай уулзаһан байгаа. «Бидэ ракетэнүүдые зогсоохобди. Ракетэнүүдые тараан тодхохо гэжэ туршаа һаань, бүхы Европо дотор олонитын буруушаалгын хүдэлөөн эхилхэ юм», гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

МОЗАМБИК. Москва — Мапуту 1976 ондо нээгдэһэн маршрудаар 30 мянган хүн ниидэһэн байна. НРМ СССР хоёрой хоорондо пассажирнууд болон ашаа зөөлгэ жэлһээ жэлдэ ургана. Москваһаа Антарктидада ниидэдэг самолёдууд Мапутуда буудаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет лайнер Мапутудахи аэропорт дээрэ.

ТАСС-ай фотохроника.

РЕПОРТАЖ

ҺАЙХАН ЗАНШАЛ

Улаан-Үдын Х. Намсараевай нэрэмжэтэ нэгэдэхи интернат-һургуулиин актова зал соо һайндэрэй оршон байдал үзэгдэнэ. Сценэ дээрэ сэсэгүүд жэрытэр табигданхай. Үхибүүд һайндэрэйхеэр хубсалһан. Тэдэнэр «Искусствын орон», «Буряадай уран зураашад», мүн тиихэдэ эндэхи уран зурагай таһагай һурагшадай бүтээлнүүдэй выставкэнүүдые хужарлан харанад. Уданшьегүй тэдэнэртэ айлшад орожо ерэнэ.

— Хүндэтэ үхибүүд! Мүнөөдэр республикымнай уран зураашадтай уулзалга болохонь, — гээд интернат-һургуулиин директор Ф. Е. Долбеев уулзалгые нээбэ. Урдахи уулзалгануудтамнай театрай артистнууд, уран зохёолшод, поэдүүд ерээ һэмнай даа. Энэ хэмжээ ябуулгаая түрэл республикымнай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулнабди.

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Р. Б. Цыденовагай хүндэтэ айлшадаа һурагшадтай танилсуулхада, тэдэнии нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Республика доторнай искусствын 18 һургуули байгуулагданхай. Тэдэнэр бултадаа уран зурагай таһагуудтай юм. Һаяхан соёлой министерство эдэ һургуулинуудта уран зурагай галерейнүүдые эмхидхэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа.

Республикымнай соёлой министерствын инспектор Ц. Н. Магаков искусствын һургуулинуудые үргэдхэжэ, һаяын жэлнүүдтэ декоративно-прикладной искусствын таһагуудай нээгдэхэ болоһон тухай хөөрэбэ. Энэ үдэшэдэ ерэһэн зураашад өөһэдынгөө бүтээлнүүдые бэлэглэжэ, һургуулиинтнай уран зурагай галерейдэ эхи табихань гээшэ гэжэ хэлэбэ.

Удаань Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат И. И. Соктоева үгэ абаба.

—Буряадаймнай Уран зураашадай холбоон өөрын һонирхолтой түүхэтэй юм.— гээд И. И. Соктоева хөөрөөгөө эхилбэ. — Үшөө хорёод онуудай үедэ манай уран зураашад выставкэнүүдые эмхидхэжэ, өөһэдынгөө бүтээлнүүдые олоной үзэмжэдэ табидаг һэн. Ц. Сампиловай «Талын дуран», А. Хангаловай «Түнхэнэй пейзажууд», Н. Дадуевай «Буха-ноён» гэхэ мэтэ мүнөө мэдээжэ болонхой зурагууд тиихэдэ мүндэлөө һэн. Уран зураашадай холбоон 1933 ондо байгуулагдаа юм. Тэрэ сагһаа хойшо бэлигтэй олон зураашад, тэрэ тоодо А. Сахаровская, А. Казанский, А. Тимин Д-Н. Дугаров болон бусад урган гараа. Мүн лэ тэдэнэй тоодо танай интернат-һургуулине дүүргэгшэ С. Ринчинов оролсоно. Тэдэнэр булта тусхай эрдэмтэй юм,—гээд хөөрөөгөө тобшолбо.

—Бидэ, мүнөө үеын уран зураашад Буряадай уран зурагай эхи, заншал табигшадай ажал хэрэгые үргэлжэлүүлжэ, саашадань бүри хүгжөөхые оролдонобди,—гэжэ РСФСР-эй арадай уран зурааша А. Н. Сахаровская хөөрөөень үргэлжэлүүлнэ. Мүнөө нээгдэхэ галерейдэтнай «Вертолёт хадын оройгоор», «Хадалиг нютагта. Аэродром» гэһэн хоёр зурагаа бэлэглэнэб,—гээд зурагуудаа һурагшадта дамжуулан барюулба.

Удаань Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн директор, СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн И. И. Стариков үхибүүдые амаршалжа, музейн гээ түүхэ, жаса тухай тобшохоноор хөөрэбэ. Тингээд «Тарбагатайн полинууд», «Эшэгэнтэй байһан хүүгүн», «Абарга могойтой баатарай тэмсэл» гэһэн зурагуудаа бэлэглэбэ.

—Би энэ интернат-һургуулида һуража дүүргэһэн байнаб. Хандама Дугаровна, Анна Аюшиевна, Елена Глебовна болон бусад багшанараа мүнөөшье дулааханаар һанадагби,—гэжэ Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша С. Р. Ринчинов хөөрэнэ.—Үхибүүн балшар ябаһадаа, юумэ зураха ехэ дуратай һэм .Теэд уран зурааша болохоб гэжэ һанадаггүй байгааб. Хуби заяамни намайе уран зурааша болгоо. Түрэл һургуулиингаа уран зурагай музейдэ «Эртын хабар», «Гриша хүбүүн» гэһэн этюдүүдээ бэлэг болгон баринаб.

Залуу уран зурааша Т. В. Шантанова түрэл хизаар дайдадаа, байгаалидаа дуратай байхыень, хараһан үзэһэнөө, һанаһанаа зураг дээрэ гаргажа байхыень үхибүүдые урялаад, «Вишни», «Пейзаж» гэһэн зурагуудаа бэлэглэбэ.

Удаань уран зурааша Б. Т. Тайсаев «БАМ-ай үдэр», «Тоннель соо ажалша халаанай һэлгэлгэ» гэһэн графическа бүтээлнүүдээ уран зурагай галерейдэ үгэбэ.

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Р. Б. Цыденова, Буряадай АССР-эй арадай уран зураашад А. П. Хомяков, Ю. А. Чирков, Т. А. Рудь, М. Я. Метелкинагай зурагуудые искусствын һургуулиин һурагшадта барюулба.

Интернат һургуулиин һурагшадай зүгһөө Баир Савельев харюугай үгэ хэлэхэдээ, айлшадтаа баяр баясхаланиие хүргэжэ, зохёохы хүдэлмэридэнь үндэр амжалтануудые хүсэбэ. Халуун альга ташалга доро пионернүүд айлшадтаа сэсэгүүдые барюулба.

Хэрбээ урданай үе сагта эсэгэнь өөрынгөө мэргэжэлэй бүхы нюусые гансал хүбүүндээ дамжуулан үгэдэг һаань, мүнөөнэй жаргалтай һайхан сагта хэдэн олон багшанар, һурган хүмүүжүүлэгшэд болон мэргэжэлтэд дүй дүршэлөө, бэлиг шадабарила бултанда хубаалдан үгэдэг гоё һайхан заншалые һанаандаа зохидшоожо һуугаа һэм.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

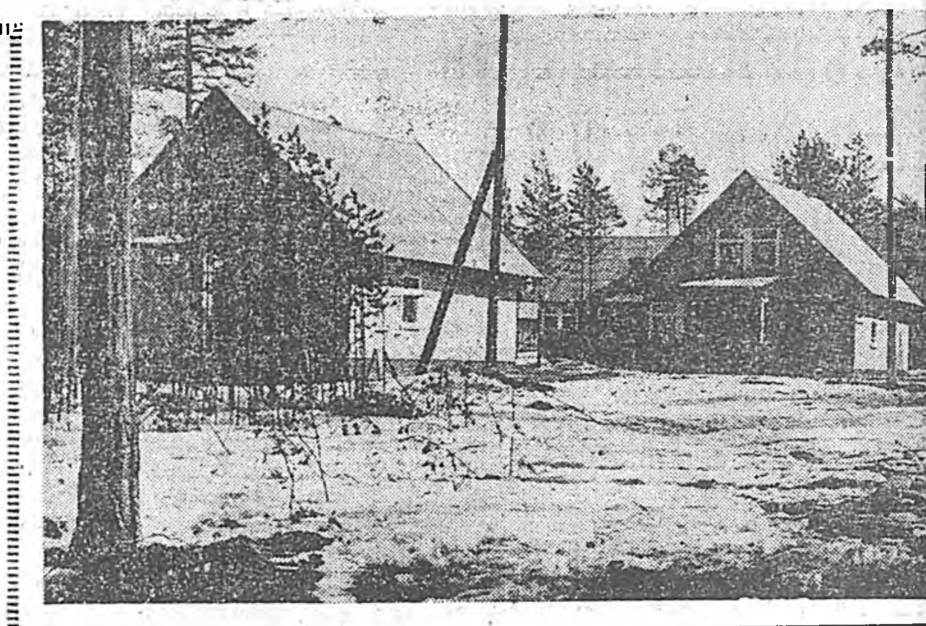

«ЛИТБАМ» УПРАВЛЕНИИН БАРИЛГАШАД БАМ-ай БУРЯАДАЙ УЧАСТОГАЙ ТАКСИМО ТОСХОНДО ХОЁР ДАБХАР ИИМЭ ГЭРНҮҮДЫЕ БОДХООНО. ОЙ ТАЙГЫН ГҮН СОО БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ, УРАН ГОЁОР БҮТЭЭГДЭҺЭН ЭНЭ ГЭРНҮҮДТЭ БАМ-ай БАРИЛГАШАД ТҮБХИНЭНЭ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

СПАРТАКИАДЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Нижнеангарсктрансстрой» трестын харьяата бүхы коллективүүдэй хоорондо үбэлэй IV спартакиадын һүүлшын мүрысөөнүүдэй дүнгүүд согсологдобо.

Северобайкальск хотодо үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй наадан спартакиадын ёһотой шэмэг болоо һэн. Теэд түгэсхэлэй наадан ажалша коллектив дотор ябуулагдадаг элүүрые хамгаалгын ба бэе тамир хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ямараар табигданхай гээшэб гэжэ хүсэд харуулжа шаданагүй. Тиимэһээ трестын спартакиадада ямар коллективүүд бэлдэлгэ, һорилготой байгааб, тэндэл хэлэгдэгшэ хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ тэмдэглэлтэй. 561-дэхи, 581-дэхи, 572-дохи барилга-хабсаралгын поездын организацинуудай автобазануудай команданууд эрхимүүдэй тоодо үнинэй оронхой. Мүнөө жэлдэ барилга-хабсаралгын 670-дахи, 694-дэхи, 708-дахи поезднуудай коллективүүд өөһэдын спортивна баазатай болоходоо, һайн дүнгүүдые харуулжа эхилээ.

Гэхэтэй хамта комсомолой XVIII съездын нэрэмжэтэ 608-дахи, 607-дохи СМП-нүүдэй команданууд спортын зургаан зүйлөөр нэгэшье шангай һуури эзэлээгүй. Тиихэдэ 597-дохи СМП-гэй, хүүргэ баридаг 53-дахи отрядай команданууд спортын нэгэ зүйлөөр, 651-дэхи, 575-дахи, СМП-нүүдэй түлөөлэгшэд спортын хоёр зүйлөөр хабаадаһаниинь харамтай байна.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын 31 организациин арбан зургааниинь спартакиадада хабаадалсаа. Мүрысөөндэ хабаадагша организацинууд өөһэдын спортивна баазатай, физкультурна хүдэлмэрилэгшэдтэй юм.

Үбэлэй IV спартакиадада хабаадагшадай үбэлэй ГТО-гой олон зүйлөөр мүрысэдэг спортсменүүдэй, шатаршадай дүршэл шадабари нилээд дээшэлээ гэжэ элирүүлээ. Спартакиадада бүхы дээрээ хоёр мянганһаа дээшэ барилгашад хабаадаа.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив нэгэдэхи һуури эзэлээ. 572-дохи, 708-дахи СМП-нүүдэй команданууд хоёрдохи, гурбадахи һуурида гараа. Спартакиадада илаһан команданууд, спортсменүүд грамотанууд болон дурасхаалта бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Спартакиадын дүүрэбэшье, өөһэд хоорондоо мүрысөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэхэ хэрэгтэй. Эндэ заншаһан спортын зүйлнүүдһээ гадуур спортын шэнэ зүйлнүүдээр олониие мүрысөөндэ хабаадуулдаг байбалнь, бүри һайн байгаа гэжэ бүхы командануудта хэлэгдээ һэн.

С. ПОПОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын «Локомотив» бүлгэмэй районно соведэй түрүүлэгшэ.

ДАМЖУУЛГЫН КУБОК БАРЮУЛАГДАА

«Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө Улаан-Үдэ хотын спортын бүлгэмүүдэй дунда жэл бүри үнгэргэгдэдэг заншалта XXXIV урилдаан болобо. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ энэ урилдаан үнгэргэгдөө. Урилдаан футболоор СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Улаан-Үдын «Локомотив», Омскын «Иртыш» командануудай уулзалгын забһарлалгын үедэ үнгэргэгдэһэн байгаа.

— Улаан-Үдын спортын бүлгэмүүдэй дунда газетын дамжуулгын кубок, грамотануудта хүртэхын түлөө урилдаанда эрэшүүлэй 12, эхэнэрнүүдэй юһэн команда хабаадахань, — гэжэ урилдаанай ахамад судья В. Л. Балдаев хөөрэнэ.

Нэн түрүүлэн эхэнэрнүүд урилдаанда табигдажа, эдэнэр хурдан солбоноо харуулан, трибунануудта һууһан сугларагшадай урдуур үнгэрнэ. Мүнөө эндэ «Трудовые резервы», «Локомотив», «Урожай», «Буревестник» бүлгэмүүдэй, технологическа институдай командануудай дунда үсэд шанга тулалдаан боложо, стадиондо сугларагшадай анхаралые татаа. Эдэнэр 400 — 300 — 200 — 100 метрэй зайнуудта эстафетэ дамжуулалсаа ха юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй урилдаанда түрүү һуури эзэлжэ, редакциин дамжуулгын кубогта хүртэһэн «Трудовые резервы» бүлгэмэй басагад энэшье удаа илалта туйлаха эрмэлзэлтэй, урилдаанай зүргэ буляалдажа ороно. Эндэ «Локомотив» бүлгэмэй басагад республика. Ехэ орон соогоо суурхадаг эдэнэртэ мүхөөгөө абтахагүй гэжэ оролдоо ха. Тиин урилдаанай эхилэн сасуу гэхэ гү, али 400 метрэй зайда түрүүлэн гараһан «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Таня Боронинае «Локомотивай» Елена Зайцева түр зуурахана хүсэжэ урдань орошобо. Энэл үедэ шанга тулалдаанай охиндо абтаһан «Локомотивай» командын нүгөөдэ басагад удаадахи гурбан зайнуудта бушуу түргэнөөр урилдажа гараа. Тиигэжэ тус командын түлөөлэгшэ Таня Панькова түрүүлэн ерэжэ шадаа. «Локомотив» командын гэшүүд бүхы зайгаа 2 минута 20,8 секунда соо гаталжа үрдиһэн байба. Хоёрдохи һуурине мүн лэ тус бүлгэмэй хоёрдохи команда эзэлжэ гараа. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ манай газетын дамжуулгын кубогта хүртэһэн «Трудовые резервы» бүлгэмэй командын басагад гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

Эдэнэрэй удаа эрэшүүл урилдажа, стадиондо сугларагшадай дунда баһал һонирхол татаба. Эдэнэр 800—400—200—100 метрэй зайнуудта эстафетэ дамжуулалсаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй командын гэшүүд басагадтаа орходоо һураггүй хурдан солбон байба гээд пэн түрүүлэн тэмдэглэлтэй. Эдэнэй зүргэ дээрэ үсэд шанга тэмсэл эмхидхэжэ шадаһаниинь һайшаалтай. Командын гэшүүд Сергей Антонов, Иннокентий Адактуев, Николай Суворов, Сергей Ханхасиков гэгшэд «Буревестник», технологическа институдай командануудые хэдэ хэдэн секундаар урилдажа шадаа ха юм. Тиин эдэнэр бүхы зайгаа 3 минута 20,6 секунда соо гаталжа, үнгэрэгшэ жэлэйхидэл адли түрүү һуури эзэлжэ гараһан байна. Тиихэдээ эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ нимэ урилдаан дээрэ харуулһан сагаа гурбан секундаар һайжаруулжа шадаа бшуу. Эрхимлэгшэһээ нэгэл алхамаар урилдаагаа урид түгэсхэһэн «Буревестник» бүлгэмэй командын гэшүүд хоёрдохи һуури эзэлбэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай команда гурбадахи һуурида гараа.

Заншалта урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн «Локомотив» бүлгэмэй басагадай, «Трудовые резервы» бүлгэмэй хүбүүдэй командануудта «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубок грамотатайгаар хэтэ мүнхэдөө хадагалагдажа байхаар барюулагдаба. Удаадахи хоёр һуури эзэлһэн команданууд газетын дипломуудта хүртэһэн байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ГЕРОЙН ДУРАСХААЛДА

Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник Владимир Бузинаевич Борсоевой дурасхаалда зорюулагдаһан 20 километрэй заншалта урилдаан майн 9-дэ үнгэргэгдэбэ. Энэ жэлэй урилдаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 38 жэлэй ойн үдэр үнгэргэгдэһэн дээрэһээ онсо удха шанартай, баяр жабхалантай байгаа. Спортын долоон бүлгэм болон клубай 30 гаран урилдаашад хорин нэгэдэхи заншалта урилдаанда хабаадаа.

Үглөөнэй 11 саг. Советүүдэй талмай дээрэ хүн зон олон. Баярай аялга хүгжэм һүр жабхалантайгаар холо саагуур соностоно. Элдэб үнгэтэй спортын тугууд һэбшээ һалхинда далбан намилзана.

Республикын физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев сугларагшадые, спортсменүүдые Илалтын үдэрөөр халуунаар амаршалаад, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн жэлдэ ажалдаа, һуралсалдаа, спортдо бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Хүнгэн машинануудаар, велосипедистнүүдээр үдэшэгдэһэн атледүүд түрэл хотынгоо үйлсөөр үнгэрөөд, Хяагтын дардам харгыгаар юһэдэхи километр хүрэтэр ошоод, һөөргөө бусаха ёһотой байгаа.

Хагсуу хүйтэн һалхитай байгаашье һаань, түрүүшын хэдэн километрэй үнгэрхэдэ, 6—7 урилдаашад урагшаа таһаран гараба. Саашадаа тэдэнэр эршээ һуларуулнагүй. Тиигэһээр 15 километр үнгэрбэ.

Эгээл эндэ Ехэ-Куналейн дунда һургуулиин тренер, спортын мастерта кандидат Георгий Ковалев гүйдэлөө улам эршэдхэжэ, заабол илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулаа.

Манай республикын бэлигтэй бэрхэ хүнгэн атледүүдэй — уласхоорондын классай спортын мастернууд П. Яковлев, А. Костецкий, спортын мастернууд В. Дульянинов, В. Трунев, В. Ковалев болон бусадай «Правда» газетын шанда хүртэхын түлөө Таллин хотодо үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадажа байгаашье һаань, бусад атледүүднай яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа элирхэйлбэ.

Г. Ковалев («Урожай») 20 километрые 1 час 05,2 минута соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээд, ресспорткомитедэй I шатын дипломоор, дурасхаалта бэлэгээр шагнагдаһан байна. «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Степан Ефимов тэрээнһээ оройдоол 0,19 секундаар гартажа, хоёрдохи һуури эзэлээ.

Виктор Коробейников («Трудовые резервы») гурбадахи боложо фиништэ ерэбэ.

Хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаһаа марафоной урилдаагаар 1974 ондо СССР-эй чемпион болоһон спортын мастер, Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой ДЮСШ-гай тренер Валерий Дарбаков («Урожай»), спортын мастер Федор Капустин («Забайкалец»), мастерта кандидат Гамильян Гафаров («Буревестник») гэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм. Спортын ветерануудай сооһоо ЛВРЗ-гэй якорно цехэй слесарь 42-той мастерта кандидат Валентин Бадмаев 10 километрые 37 минута 04 секунда соо гаталжа, илалта туйлаа. Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын управлениин инженер-барилгашан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадагша, 60 наһатай М. И. Стопа энэ зайда 44 минута 21 секунда саг харуулжа, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаа.

«Буревестник» бүлгэмэй урилдаашад 73 очко абажа, командаараа илаһан байха юм. Тэдэнэр I шатын дипломоор, дурасхаалта бэлэгээр шагнагдаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй спортсменүүд—хоёрдохи, «Урожайн» түлөөлэгшэд гурбадахи шанда хүртэбэ.

Мүн лэ эндэ 10 километртэ спортивна гэшхэдэлээр мүрысөөн үнгэргэгдөө. Тренер С. Г. Солодухинай һурган һоридог «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэд онсо шалгараһан байна. Юрий Батурин энэ зайе 44.49 минута соо гаталжа, илалта туйлаа. Улаан-Үдын 1-дэхи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Олег Чернояров —хоёрдохи, Дмитрий Алтаев гурбадахи һуури эзэлбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник В. Б. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдаһан 20 километрэй заншалта урилдаанда хабаадагшад холын замда гараба; энэ зайда илажа гараһан спортын мастерта кандидат Георгий Ковалев.

М. СУТУРИНАЙ, А. ШОЙЖОЛОВОЙ фотонууд.

ГАБРОВЫН ШОГ, ЁГТОНУУ[Д]

Хүндэ наадалуулхадаа аярхан хүхижэ байха хүниие хаража үзөө һэн гүт? Үгыл байхат!—гэжэ таниие таһа дүүрэн арсалдаха байнаб. Гэбэшье ори ганса тиимэ ушар гэхэ юм гү, бии юм гэжэ танда дуулгаһуу.

Габрово хотын хүн талын хүнэй хүхюун ёгтодо гомдохогүйһөө гадна, өөрыгөө шогложо бахаа ханадаг юмэл. Тиимэһээ тэрэ өөр тухайгаа элдэб эсын хошон зугаа зохёодогоороо суурханхай...

Габровын эрэшүүлэй гамтай нягта абари зан тухай оньһон үгэнүүд бии юм. Гэбэшье тэдэнэр өөһэд тухайгаа хэлэгдэһэн шогтойхон ёгтонуудай ном гансашье болгар бэшэ, мүн хариин хэлэнүүд дээрэшье гаргуулхаяа мүнгэ гамнахагүй байна.

Болгар арад байгаалиин урашөөлөөр дэлгэр тэнюун сэдьхэлтэй, дорюун хүхюу абари зантай юм. Тиимэһээ хүн бүхэнэй сэдьхэл сэнгүүлмэ шог, ёгтонууд эндэ элбэг гээшэ.

Хүндэтэ уншагшад, таанад габровынхидтай бага зэргээршье һаань танилсаад үзэхэ аргатай байнат. Тэдэнэр хүхюун шог зугаануудаараа таниие сусашагүйгөөр сэнгүүлжэл байхаар бэлэн. Энээгээрээ тэдэ гарзатахашьегүй, тиигээдшье гансал габровынхид лэ гарзатангүй үгэжэл байха аргатай юм даа. Ушарынь хадаа галһаа шэнэ галай залирхагүйнь мэдээжэ ха юм даа.

Габровын дэгжэлтэдэ энеэдэнэй ошон бүгэдыемнай — холо, ойрын орон нютагуудай улад зониие баясуулаг лэ!

Габровынхид хүнүүдтэ дуратай. Тэдэнэр амитан бүхэндэ дуратай. Тиимэһээ тэдэнэр энеэдэ, зугаагаар баян ха.

Тэдэнэртэй хамта энеэлдэел!

Спас ГЕРГОВ.

ЗАЛХУУҺАА БОЛОЖО

— Баабай, манайда байрлаһан хүн юундэ үдэр бүри шашлык эдинэ гээшэб?

—Юундэб гэхэдэ, тэрэш помидорнуудые һуулгахаа залхуурна ха юм!—гэжэ эсэгэнь һурган харюусаба.

НЭГЭНИИНЬ ХҮРӨӨЛ

—Эхир үхибүүдэйшни фотокарточка шамда бии гү?

—Энэ байна.

—Теэд эндэш нэгэниинь ха юм-

—Хүрөө, Нүгөөдэнь тон лэ иимэ юм.

БАХАА ХАНАЛГА

—Намайе үдэшэжэ, өөртөө ажал бү гаргагты, гуйнаб таниие.

—Юу хэлэнэт, айлшадые үдэшэхэдөөл, ёһотоор лэ бахаа ханадаг хүм, — гэбэ.

СЭН БАЙХАГҮЙ

—Холын оронуудта ошожо үзэдэг һаа гэжэ ходо һанадагби. Европоор аяншалаа һаа, хэр үнэтэй болохо хаб даа?

—Юуншье байхагүй.

—Юундэ?

—Һанаан гээшэш сэнгүй, миинтэ юм ха юм.

АДЛИНУУД

—Шамайе харахадаал, гансатал Тотю һанаандам ородог гэжэ мэдэнэ гүш?

—Юундэ?

—Тэрэшни намда мүн лэ табан лев үритэй юм.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД

Эсэгэнь хүбүүндээ шэнэ сабхи абажа үмдүүлээд, үдэшэлэн түрэлэйдөө ай... ошобод. Харгыдаа эс...

—Хүбүүхэн, шэнэ ... болобо гүш?—гэбэ.

—Тиигэбэ.

—Тиигэбэл утаар ... гэжэ эсэгэнь заабари...

БАНИ СОО

—Ваннада ороо һаа... дынь хэдытэб?

—Хоё левтэ.

—Энэ нэгэ лев абаг... нын хахад соо үһа х...

ТЮК

Ехэ тюк абажа ябаһ... ровын хүн Софи хоты... вайда һууба.

—Өөртөө гурбан ст... билет абагты, багажай... лөө зургаае түлэгт... кондуктор.

Тиихэдэнь Габровын... тюгээ задалжа:

—Пенчо, түргэн гул... гара! «Тюгтэй» байхад... тэй болонош,—гэбэ.

ШУЛУУНУУДШЬЕ ЭЛ... ЮМ

Габровын үйлсөөр ... луу хүн шүхэрэйнгөө ... газараар шэрээд һанаа... галгижа ябаба.

—Шүхэрөө юундэ ... бэш, залхуу,—гэлдэжэ... лавкаһаа тэрээндэ ... —үйлсөөр дэбдеэтэй ... шье бапал элэдэг ...

ШЭНЭ СЭН

Уран зурааша бүтээһ... гаа худалдаха гэжэ ш... Наймаашан түргэхэн зу... табин лев мүнгэ үгэбэ.

—Табин левтэ юм ... наалта,—гээд уран з... ууроа хүрэбэ.—Би таһ... зурагай полотно зуун ... левээр худалдажа аба... найб...

—Тиимэньшье тиимэ... Теэд тиихэдэ энэшни ... байгаа гүб даа,—гэжэ ... вын эрэ һанаа амарх... гаа һэн

БАЯРХАБА

Габровын хүн нэгэп... шалжа байба. Тэрэ хар... сигаретэ гаргажа бар... ладаа һууһан хүршэд... радхаба.

— Һайн даа татадагг... бэ тэрэнь.

—Бишье татагшагүй... зүүн талынь хүршэ.

Тиигэмсээрнь һамг... шэхэндэнь:

—Тамхи залажа, гэр... ниие юундэ хүндэлнэ... —гэжэ шэбэнэбэ.

—Тэрэшни тамхинша... лэ,—гэжэ үбгэниинь ... аалиар шэбэнэбэ.

КОНДУКТОРГҮЙ ТРАМВАЙ

—Трамвайн буудал б... бууһан аад, юундэ ... оронобши,—гэжэ Габро... гэ хүнһөө асууба ха.

— Мүнөө һаяхан ... баб гэжэ контролёрто... лэхэеэ, — гээд харюу... тэрэнь.

ХОЖОМОЙ БОДОЛТОЙГО...

Габровын хүндэ аж... радхаба.

— Түлөөһэниинь ... нээн байха юм, — ... рэнь һонирхобо.

— Түрүүшээр дал... хожомынь — зүүе.

— Тэлеэ... тиигэбэ... мынь заатагүй ерэхэ... — гэбэ ха.

(София—пресс—АПН)

Б. ЖАНЧ... орч...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бригадна подряд — эршэтэ хүсэн» — түрүү бэшэг. «Ахын районой ажалша коллективүүдэй хүндэлэлэй вахта» —мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Дабтагдамаар түрүү дүй дүршэл» — В. Бадмаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Һара бүхэнэй хоёрдохи понедельнигтэ» — А. Праведниковай статья. «Түрүү зэргэдэ дабшагшад» — З. Гармаевай статья. «Севооборотуудые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ»— А. Бидагаевай статья. «Эрхимүүдэй жэшээгээр» — Н. Медведевэй мэдээсэл. «Хонишодой, комсомол-залуушуулай» — фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай литература болон искусствын үдэрнүүдэй Москвада үнгэргэгдэхэ үдэрнүүдые угтуулан» — материалнуудай суглуулбари. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. «Шэнэ ёһо заншалай мүндэлэлгэ»— Т. Власовагай мэдээсэл. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.45 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар». 10.40 — «Вечный зов» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи хубинь). «Огнем крещенные» — 1-дэхи сери. 12.10 — Городууд тухай баримтата фильмүүд. 12.40 — Шэнэ һонин. (14.45 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — Дайнай жэлнүүдэй публицистикэ. 17.15 — Томск хотые овощоор хангалга тухай. 17.25 — Концертын залда — һурагшад. 18.15 — «Шатарай һургуули». 18.45—«Олон түмэнэй ленинскэ университет. 19.15 —«Зураг бүхэндэнь—наран».

Улаан-Үдэ. 19.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Хурамхаанай район. 20.30 — Арадай хиналтын экран.

Москва. 20.55—«Вечный зов» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи хубинь). «Опаленная любовь»—2-дохи сери. 22.00—«Время». 22.35—«Дуун-83». 23.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 23.50—Мотоспортоор уласхоорондын мүрысөөн. Социалис оронуудай Хани барисаанай кубок.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Испан хэлэн. 13.30—«Эжын һургуули». 14.00 — «Фредерик Шопенэй уран бэлиг». 14.30—«Белый круг»— уран һайханай фильм. 15.50— Зоологи. 7-дохи класс. 16.15— Физикэ. 6-дахи класс. «Элшэ хүсэн ба хүдэлмэри». 16.45— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.55 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 19.45—Соносхолнууд.

Москва. 20.00 — Мультфильмнүүд. 20.25—А. Вознесенский. Элдэб жэлнүүдэй шүлэгүүд. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Бокс оор Европын чемпионат. Болгариһаа дамжуулагдаха. 22.00 —«Время». 22.35—«Железные игры»—уран һайханай фильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай ... дэр сэлмэжэ, бүрхэжэ ... Хойто районуудта, ... хойто эрьеэр шиг... тон унаха. Баруун ... һээ секундын 5—10 ... хүсэтэйгөөр һалхилха, ... дөө 2 градус хүйтэ... градус хүрэтэр дулаа... ха. Үдэртөө 20—25 гр... лаан байха. Зарим ... та һуниндөө 1—6 гр... тэн болохо.

Редактор Р. Б. ГАРМА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96. приемная—2-54—54. зам. редактора—2-68-08. зам редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52. секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-60-91. пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36. 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21 2-57-63, информации — 2-23-05. переводов—2,54-93. писем и селькоров—2-67-81. корректорская—2-33-61 машинное бюро—2-57-63. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-04479. Заказ № 111. Индекс 04649.